

วิทยาลัยชุมชน :
รูปแบบสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา
เล่มที่ 1/2

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรื

คำนำ

สืบเนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 10 ได้บัญญัติสิทธิด้านการศึกษาของประชาชน ให้ “บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” ตลอดจนแนวนโยบายและมาตรการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานและการดำเนินโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ดำเนินการต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน ทำให้แนวโน้มจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ส่งผลให้ความต้องการเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพิ่มสูงขึ้น จากการประมาณการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ คาดว่าจำนวนผู้สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในระบบโรงเรียนจะเพิ่มขึ้นจาก 511,000 คน ในปี 2544 เป็น 692,000 คน ในปี 2549 และ 919,000 คน ในปี 2554 ตามลำดับ ในขณะที่สถาบันอุดมศึกษาจำกัดรับทั้งของรัฐและเอกชนสามารถรองรับนักศึกษาเข้าใหม่ ทั้งระดับต่ำกว่าปริญญาและระดับปริญญาตรีได้ในปัจจุบันประมาณปีละ 420,000 คน ส่งผลให้ต้องแสวงหารูปการจัดการอุดมศึกษา ที่สามารถรองรับความต้องการที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างมากดังกล่าว

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในฐานะ
หน่วยงานนโยบายและวางแผนการศึกษาของประเทศ ได้
พิจารณาเห็นว่า การพัฒนารูปแบบอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา
น่าจะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสามารถรองรับการขยายตัวของความ
ต้องการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาได้ จึงได้สนับสนุนให้มีการ
ศึกษาวิจัยเรื่อง **วิทยาลัยชุมชน : รูปแบบสถาบันอุดมศึกษา
ระดับต่ำกว่าปริญญา** โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและ
ปัญหาอุปสรรคการจัดอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาของ
หน่วยงานต่าง ๆ ในประเทศ ในปัจจุบัน ศึกษารูปแบบของต่าง
ประเทศ และเสนอแนวทางการจัดอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา
ที่เหมาะสมกับประเทศไทย และเื้อื่อต่อการกระจายโอกาสทางการ
ศึกษาระดับอุดมศึกษาอย่างเสมอภาค รวมทั้งการพัฒนาระบบ
อุดมศึกษาโดยรวม ให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

รายงานวิจัยนี้ นับว่าเป็นผลส่วนหนึ่งจากโครงการวิจัยเชิง
นโยบาย เพื่อการปฏิรูประบบอุดมศึกษาไทย ภายใต้โครงการ
ประชุมโต๊ะกลมไทย - สหรัฐ เรื่อง “การจัดการศึกษาด้าน
วิทยาศาสตร์และการปฏิรูประบบอุดมศึกษา” ซึ่งมีศาสตราจารย์
ดร. สิบปนนท์ เกตุทัต เป็นประธานกรรมการอำนวยการ และ
ดร. กฤษณพงศ์ กีรติกร เป็นผู้อำนวยการโครงการวิจัยเชิง
นโยบายเพื่อการปฏิรูประบบอุดมศึกษา เมื่อดำเนินการวิจัยแล้ว
เสร็จ ได้นำเสนอผลการวิจัยเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วน
เกี่ยวข้องรวม 2 ครั้ง ครั้งแรก ในการประชุมโต๊ะกลมไทย - สหรัฐ

ครั้งที่ 1 ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ 7 - 9 มกราคม 2544 ณ โรงแรม อิมพีเรียล ควีนส์ปาร์ค และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และครั้งที่ 2 ในการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง วิทยาลัยชุมชน : รูปแบบสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาสำหรับประเทศไทย เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2544 ณ ห้องกรุงเทพฯ โรงแรมรอยัลซิติ้ กรุงเทพมหานคร ผู้เข้าสัมมนาซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร คณาจารย์ ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน ได้แสดงความ คิดเห็นอย่างหลากหลาย นับว่าเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำรายงาน ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเป็นอย่างมาก

สำนักงานฯ ขอขอบคุณ ศาสตราจารย์ ดร. สิปปนนท์ เกตุทัต ประธานกรรมการอำนวยการโครงการประชุมโต๊ะกลม ไทย - สหรัฐ ดร. กฤษณพงศ์ กีรติกร ผู้อำนวยการโครงการวิจัยเชิงนโยบายเพื่อปฏิรูประบบอุดมศึกษา และรองศาสตราจารย์ ดร. ทองอินทร์ วัชโรทัย และคณะ จากมหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานเรื่อง **“วิทยาลัยชุมชน : รูปแบบสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา”** ฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิรูปอุดมศึกษาของประเทศไทย การศึกษาค้นคว้า อ้างอิง และการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้สนใจโดยทั่วไป

๕๐ ๖๖ —
๖

(นายรุ่ง แก้วแดง)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

1. ที่มาของงานวิจัย

เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่จัดการศึกษาเป็น 2 ระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยให้การศึกษาระดับอุดมศึกษาแยกเป็น 2 ระดับ เช่นกันคือ ระดับต่ำกว่าปริญญาและระดับปริญญา โดยจัดโครงสร้างการบริหารให้สถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาอยู่ในการดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เมื่อการปฏิรูปการศึกษามีผลบังคับ จะทำให้มีผู้สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานในจำนวนที่ทวีขึ้น ประมาณการว่า เมื่อสิ้นแผน 9, 10 และ 11 จะมีผู้สำเร็จการศึกษา (สกศ. 2542) 990,000 คน 1,350,000 คน และ 1,780,000 คน ตามลำดับ ในจำนวนนี้ มีส่วนหนึ่งที่ไม่สามารถเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน ทั้งระดับต่ำกว่าปริญญาและระดับปริญญา ประมาณปีละ 200,000 คน จึงเป็นที่มาของงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบและโครงสร้างสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา เพื่อเป็นสถาบันท้องถิ่นที่จะรองรับและเปิดโอกาสในการศึกษาต่อของชุมชน

2. สภาพการจัดอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา (สอศป.) ของประเทศไทยในปัจจุบัน

การจัดสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาในปัจจุบันมีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก คือ กระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัย โดยกำกับดูแลการจัดการศึกษาระดับนี้ของหน่วยงานที่อยู่ในความรับผิดชอบทั้งของรัฐและเอกชน นอกจากนี้ ก็มีหน่วยงานอื่น ๆ จัดการศึกษาระดับนี้ ในรูปแบบของวิชาชีพเฉพาะทาง เพื่อสนองความต้องการกำลังคนของหน่วยงานหลักสูตรของทุกสถาบันที่จัดการศึกษาระดับนี้ ล้วนแล้วแต่เป็นหลักสูตรวิชาชีพและจัดสอนหลักสูตรควบคู่กับหลักสูตรระดับอื่น ทั้งหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาและหลักสูตรอุดมศึกษาระดับปริญญา ทั้งนี้ ยังไม่มีกฎหมายฉบับใดที่จะอนุญาตให้มีการจัดตั้งสถาบันเพื่อทำการจัดสอนหลักสูตรอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา เป็นการเฉพาะ สำหรับสถานศึกษาเอกชนที่จัดสอนหลักสูตรระดับนี้ พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2525 ก็กำหนดให้เรียกชื่อเป็นโรงเรียน จะเรียกชื่อเป็นอย่างอื่นไม่ได้ ส่วนสถานที่ตั้งของสถานศึกษาระดับนี้ที่มีเปิดสอนอยู่ ทั้งของรัฐและเอกชนก็ล้วนแล้วแต่จัดตั้งอยู่ในตัวเมืองเป็นหลัก ในบางจังหวัดและเขตพื้นที่การศึกษาที่มีไซ้ตัวเมืองส่วนใหญ่จะยังไม่มีสถานศึกษาระดับนี้

3. ข้อคิดจากการดำเนินงานวิทยาลัยชุมชนในต่างประเทศ

การจัดอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาในต่างประเทศ มีโครงสร้างการจัดที่คล้ายคลึงกัน คือ ใช้เวลา 1 - 3 ปี ในการศึกษา หลักสูตรที่จัดมีทั้งสายสามัญ วิชาชีพ และวิชาเฉพาะทาง ภายใต้การควบคุมมาตรฐานของรัฐและมีการประกันคุณภาพ ตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดมี ทั้งของรัฐและเอกชน ทำให้มีการบริหารบุคลากรที่แตกต่างกันไป ตามสังกัด ในขณะที่การจัดสรรงบประมาณขึ้นกับฐานะทาง เศรษฐกิจของรัฐบาลและจุดเน้นทางการศึกษา ในส่วนของการ เทียบโอนการศึกษาซึ่งถือเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาระดับนี้มี หลากหลายรูปแบบ โดยมุ่งเน้นให้การศึกษาต่อในระดับปริญญา มีคุณภาพและเปิดโอกาสอย่างเต็มที่ ทั้งนี้ แต่ละประเทศยัง คำนึงถึงผลสำเร็จของการจัดการศึกษาระดับนี้ จึงให้ความสำคัญ กับความสัมพันธ์ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง คือ สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่ผลิตผู้เรียน สถาบันอุดมศึกษา ที่จะรับนักศึกษาเข้าศึกษาต่อ ภาคเอกชนที่จะเข้ามา มีบทบาทใน การจัดการศึกษา และค่านิยมที่ถูกต้องและเหมาะสมของชุมชน ต่อการศึกษาระดับนี้

4. ข้อเสนอเกี่ยวกับประเภท การจัดตั้งและโครงสร้าง และระบบบริหาร

4.1 ประเภทของสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาใน อนาคตจำแนกตามองค์กรรับผิดชอบได้ 4 ประเภท คือ 1) สถาบันของรัฐซึ่งมีองค์กรรับผิดชอบคือกระทรวงการศึกษา และกระทรวงอื่น ๆ 2) สถาบันขององค์กรปกครองท้องถิ่น 3) สถาบันของมหาวิทยาลัย และ 4) สถาบันของเอกชน

4.2 รูปแบบและแนวทางการศึกษา

4.2.1 สถาบันของรัฐภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการศึกษา อาจจัดตั้งโดยการปรับวิทยาลัยของกระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบัน ที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาเดียวกันให้อยู่ภายใต้โครงสร้างระบบบริหารเดียวกัน แล้วขยายการจัดหลักสูตรให้หลากหลาย ทั้งให้ครอบคลุมวิชาการและวิชาชีพ และทั้งหลักสูตรที่จบในตัวเองและหลักสูตรเพื่อการศึกษาต่อระดับปี 3 และ ปี 4 ในสถาบันอุดมศึกษาระดับปริญญา สำหรับสถาบันอุดมศึกษาบางแห่งที่มีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษในวิชาชีพบางอย่างที่ได้รับการยอมรับหรือสถาบันที่จัดสอนวิชาที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติอาจให้มีสภาพเป็นวิทยาลัยเฉพาะวิชาชีพก็ได้ ส่วนเขตพื้นที่การศึกษาที่ยังมิได้มีสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา อยู่เลยอาจจัดตั้งสถาบันระดับนี้ ขึ้นให้เป็นส่วนขยายของการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (high school extension) โดยใช้สถานที่และทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นสถานที่จัดตั้ง และในเขตพื้นที่

การศึกษาหนึ่งควรมีสถาบันอุดมศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาของรัฐ
เพียงแห่งเดียว

ด้านสถาบันของรัฐภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงอื่น
อาจจัดตั้งในรูปแบบของสถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทาง เพื่อผลิต
กำลังคนสนองความต้องการของหน่วยงานเจ้าสังกัด

4.2.2 สถาบันขององค์กรปกครองท้องถิ่น องค์กร
ปกครองท้องถิ่นที่มีความพร้อมและเป็นความต้องการของท้องถิ่น
อาจจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาได้ในรูปแบบของ
สถาบันที่จัดสอนเฉพาะวิชาชีพ หรือสถาบันที่จัดสอนทั้งวิชาการ
และวิชาชีพ เพื่อการศึกษาต่อระดับปริญญาหรือเพื่อออกไป
ประกอบอาชีพ แต่รูปแบบการจัดตั้งสถาบันควรเน้นการใช้สถานที่
และทรัพยากรที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่นเป็นสำคัญ

4.2.3 สถาบันของมหาวิทยาลัย จัดตั้งตามข้อกำหนด
ของพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยที่เปิดโอกาสให้จัดตั้งสถาบัน
อุดมศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาได้ โดยอาจจัดตั้งเป็นวิทยาเขต
หรือรับสถาบันการศึกษาระดับนี้ ที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่นเข้าเป็น
สถาบันเครือข่าย

4.2.4 สถาบันของเอกชน เอกชนทั้งในระดับองค์กรและ
บุคคลอาจจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญา ทั้งใน
รูปแบบที่เป็นเครือข่ายของมหาวิทยาลัยเอกชน จัดตั้งขึ้นใหม่
เป็นการเฉพาะ และที่เป็นส่วนขยายของมัธยมศึกษาที่ใช้สถานที่
และทรัพยากรในท้องถิ่น

4.3 ระบบบริหาร

สถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาบริหารในรูปองค์คณะบุคคล ทั้งในระดับนโยบายและการควบคุมการบริหารสำนักงานและคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษากำกับดูแลและพิจารณาการจัดตั้งสถาบันระดับนี้ทุกสังกัด และกระจายอำนาจให้สถาบันแต่ละแห่งรับผิดชอบ การบริหารงานให้มากที่สุด สำหรับสถาบันของหน่วยงานอื่น ๆ นั้น ก็เป็นไปตามข้อกำหนดของหน่วยงานเจ้าสังกัด ด้านการบริหารงบประมาณและการเงิน แต่ละสถาบันได้รับการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ และมีสัดส่วนของการสนับสนุนชัดเจนพร้อมเปิดโอกาสให้สถาบันหารายได้จากทรัพย์สินที่มีอยู่ได้

4.4 การจัดหลักสูตร

เน้นความหลากหลายในวิชาที่เปิดสอนและรูปแบบการจัดการเรียนการสอน โดยมีองค์กรทางวิชาชีพกำกับดูแลมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา และจัดระบบเพื่อให้มีการเทียบโอนหลักสูตร และผลการเรียนระหว่างสถาบันและระหว่างระดับการศึกษา

5. ข้อเสนอเชิงนโยบาย

5.1 ข้อเสนอหลัก

รัฐควรพิจารณาให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับประเภทรูปแบบการจัดตั้ง โครงสร้างและระบบบริหารอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา

5.2 ข้อเสนอเพื่อดำเนินการต่อไป

เมื่อให้ความเห็นชอบกับข้อเสนอหลักแล้ว รัฐควรดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา ดังนี้

5.2.1 ข้อเสนอเพื่อการจัดตั้งและการบริหารสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา

1) รัฐควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาให้ชัดเจน ทั้งในด้านการจัดตั้ง ประเภท รูปแบบ และการจัดการสถานศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา การแบ่งภาระรับผิดชอบระหว่างรัฐกับเอกชน และระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองท้องถิ่น

2) รัฐควรตรากฎหมายเกี่ยวกับสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา โดยมีสาระบัญญัติครอบคลุมการเรียกชื่อ สถาบัน ภารกิจ สถานะการเงิน มาตรฐานการศึกษา และผู้รับผิดชอบการกำกับดูแลและการประเมิน การสนับสนุนทรัพยากรจากรัฐ จากองค์กรปกครองท้องถิ่นและจากเอกชน การจัดหารายได้ สวัสดิการ ผลประโยชน์ ฯลฯ พร้อมทั้งมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการจัดสรรรายได้ สวัสดิการและสิทธิประโยชน์ ฯลฯ การกำหนดกฎกระทรวง เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดตั้ง ยุบรวม และเลิกล้ม (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 23)

3) รัฐควรออกกฎกระทรวงและระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา

4) กระทรวงการศึกษาฯ ควรออกกฎกระทรวง และระเบียบเพื่อกระจายอำนาจให้แก่เขตพื้นที่การศึกษาในการ พิจารณาจัดตั้ง ยุบเลิก เลิกล้มสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่า ปริญญา และการกำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลการจัดการ ศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาในเขตพื้นที่

5) รัฐควรกำหนดนโยบายและมาตรการที่ชัดเจน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเอกชน องค์กรปกครองท้องถิ่น และ กระทรวง ทบวง กรมอื่น เกี่ยวกับการจัดอุดมศึกษาระดับ ต่ำกว่าปริญญา

6) กระทรวงการศึกษาฯ ควรออกกฎกระทรวง เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารงาน บุคคลในสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาของกระทรวงฯ ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาระดับ ต่ำกว่าปริญญา

7) รัฐควรจัดโครงการทดลองการจัดสถาบัน อุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญารูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทาง ปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานเพื่อการขยายการจัดอุดมศึกษา ระดับนี้ให้กว้างขวางต่อไป

5.2.2 ข้อเสนอเกี่ยวกับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

1) สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา ควรพัฒนาเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอก ของสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา

2) สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ควรกำหนดนโยบายและแผนงานเพื่อการผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากร ในสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาทุกประเภทอย่างเป็นระบบและอย่างต่อเนื่อง

3) สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษาของสำนักงาน คณะกรรมการอุดมศึกษา ควรกำหนดเกณฑ์มาตรฐานและ กระบวนการประเมินมาตรฐานของสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา ทุกประเภทให้เป็นแนวทางเดียวกัน

4) กำหนดโครงสร้างและเกณฑ์หลักสูตรประกาศ ประกาศนียบัตร ปี 1 และ ปี 2 ของวิทยาลัยชุมชน

5) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเทียบโอน หลักสูตรและหน่วยกิต การศึกษาระหว่างวิทยาลัยด้วยกันและ ระหว่างวิทยาลัยชุมชนกับมหาวิทยาลัย

6) กำหนดแนวทางและวิธีการส่งเสริมความร่วมมือทางวิชาการของวิทยาลัยชุมชนทุกประเภทที่อยู่ในเขตพื้นที่ การศึกษาเดียวกัน และระหว่างวิทยาลัยชุมชนกับมหาวิทยาลัยที่มีเขตพื้นที่บริการครอบคลุมเขตพื้นที่การศึกษานั้น

7) รัฐควรวางแผนและดำเนินการพัฒนาคุณภาพ การจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสถาบันอุดมศึกษาระดับปริญญาที่จะรับ ผู้จบจากสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา เข้าเรียนต่อ ระดับปริญญา

5.2.3 ข้อเสนอเกี่ยวกับทรัพยากรการศึกษา

1) รัฐควรกำหนดเกณฑ์ แนวทาง และสัดส่วน การจัดสรรงบประมาณ เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาให้แก่สถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา ทั้ง 4 ประเภท

2) รัฐควรตรากฎหมายเกี่ยวกับภาวะการศึกษา และสนับสนุนให้องค์กรปกครองท้องถิ่นจัดเก็บภาษีทางการศึกษา เพื่อนำไปใช้จัดการศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาที่มีตั้งอยู่แล้วในท้องถิ่น

3) รัฐควรพัฒนาระบบและมาตรการระดมทรัพยากรจากชุมชนมาใช้เพื่อจัดการอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา

4) รัฐควรจัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนภาคเอกชนในการจัดการอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา

5) รัฐควรกำหนดแนวทางสนับสนุนและส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา จัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาสถาบัน (endowment fund)

5.2.4 ข้อเสนอเกี่ยวกับการร่วมรับภาระจัดการศึกษา

1) ปรับปรุงพระราชบัญญัติสถานศึกษาเอกชน เพื่อเปิดโอกาสให้เอกชนสามารถจัดอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาได้โดยใช้ชื่อเรียกเป็นอย่างอื่น เช่น วิทยาลัย สถาบัน เป็นต้น

2) รัฐควรออกกฎกระทรวงและระเบียบเกี่ยวกับการประเมินความพร้อมขององค์กรปกครองท้องถิ่นในการจัดสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา และการประเมินความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นต่อการจัดการศึกษาและการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา รวมทั้งกำหนดเกณฑ์ความพร้อมขององค์กรปกครองท้องถิ่นที่สามารถจัดการศึกษาระดับนี้ได้

3) กำหนดนโยบายและแผนงาน ตลอดจนสัดส่วนที่มหาวิทยาลัยจะรับผู้จบอนุปริญญาจากวิทยาลัยชุมชนเข้าเรียนต่อระดับปี 3 และ ปี 4

4) รัฐควรส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา ในเขตพื้นที่การศึกษากับองค์กรชุมชนต่าง ๆ เพื่อสร้างเสริมความร่วมมือและสนับสนุนการจัดการศึกษาระดับนี้ในเขตพื้นที่การศึกษาให้ตอบสนององความต้องการของชุมชน

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	(1)
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	(5)
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมา	1
2. วัตถุประสงค์	2
3. กรอบแนวคิด	2
4. ขอบเขตและวิธีการวิจัย	4
5. นิยามศัพท์	5
6. ขั้นตอนการวิจัย	5
7. การนำเสนอผลงานวิจัย	7
บทที่ 2 สภาพการจัดการอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาในประเทศ	8
1. ประเภทของหน่วยงานที่จัด	8
2. การจัดหลักสูตร	13
3. การกระจายที่ตั้ง	13
4. จำนวนผู้เรียน	22
5. การประกันคุณภาพ	23
6. การบริหารงานบุคคล	25

	หน้า
7. การเทียบโอน	28
8. การจัดสรรทรัพยากร	35
9. ความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก	43
10. บทสรุปสภาพปัจจุบันของการอุดมศึกษา ระดับต่ำกว่าปริญญา	47
บทที่ 3 สภาพการจัดการศึกษาอุดมศึกษาระดับ ต่ำกว่าปริญญาในต่างประเทศ	55
1. ญี่ปุ่น	56
2. เกาหลี	73
3. แคนาดา	82
4. สหรัฐอเมริกา	89
บทสรุป	98
บรรณานุกรม	104

ความเป็นมา

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้แบ่ง การศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็น 2 ระดับ คือ การศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาและระดับปริญญา และกำหนดให้เขตพื้นที่การศึกษา กำกับ ดูแล และให้ความเห็นชอบการจัดตั้งสถานศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา (มาตรา 16 และ 38) แต่เนื่องจากยังไม่มีกฎหมาย และหลักเกณฑ์และวิธีการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาเป็นการเฉพาะ ทั้งที่เป็นสถานศึกษาของรัฐและเอกชน แม้พระราชบัญญัติการศึกษาเอกชน พ.ศ. 2525 และพระราชบัญญัติ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2522 และฉบับปรับปรุงแก้ไข พ.ศ. 2535 จะเปิดช่องทางให้จัดตั้งสถานศึกษาระดับดังกล่าวได้ ก็ตาม แต่ก็ยังมีได้ตรากฎกระทรวงเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และ วิธีการจัดตั้งสถานศึกษาระดับนี้ขึ้น

ด้วยความจำเป็นดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการ ศึกษาแห่งชาติ จึงได้ทำการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพการจัดอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาในประเทศไทยและ

ต่างประเทศ รวมทั้งข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการจัดตั้ง
โครงสร้าง และการจัดสถานศึกษาตลอดจนหลักเกณฑ์และวิธีการ
จัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาในประเทศไทย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาใน
ประเทศไทยและต่างประเทศ
2. เพื่อเสนอรูปแบบการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่า
ปริญญา การจัดโครงสร้างการจัดองค์กร และการจัดระบบ
บริหารงานของสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา
3. เพื่อเสนอยุทธศาสตร์การนำข้อเสนอที่ได้จากการศึกษา
วิจัยไปสู่การปฏิบัติ

กรอบแนวคิด

แนวทางการวิจัยครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิดตามข้อกำหนดใน
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังนี้

1. การศึกษาระดับอุดมศึกษาแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับต่ำ
กว่าปริญญาและระดับปริญญา (มาตรา 16)
2. การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้จัดในมหาวิทยาลัย
สถาบัน วิทยาลัย หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น โดยให้เป็น
ไปตามกฎหมายเกี่ยวกับสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา กฎหมาย
ว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษานั้น ๆ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
(มาตรา 20)

3. กระทรวง ทบวง กรม รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐ อาจจัดการศึกษาเฉพาะทางตามความต้องการและความชำนาญของหน่วยงานนั้นได้ โดยคำนึงถึงนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของชาติ และให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 21)

4. การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษานอกจากจะมุ่งเพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ตามงาน และความรับผิดชอบต่อสังคมแล้ว ยังมีความมุ่งหมายเฉพาะที่จะพัฒนาวิชาการ วิชาชีพชั้นสูง และการค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาสังคมด้วย (มาตรา 28)

5. การบริหารและการจัดการอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา ยึดเขตพื้นที่การศึกษาโดยคำนึงถึงปริมาณสถานศึกษา จำนวนประชากร และความเหมาะสมด้านอื่นเป็นหลัก (มาตรา 37) ทั้งอยู่ในการกำกับดูแลของคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นอกจากนี้ องค์กรดังกล่าว ยังทำหน้าที่พิจารณาการจัดตั้ง ยุบรวม หรือเลิกสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งการประสาน ส่งเสริม และสนับสนุน องค์กรชุมชนต่าง ๆ ในการจัดการศึกษา

6. กระทรวงการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จะกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งทางด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปให้กับคณะกรรมการและสำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เขตพื้นที่การศึกษา และให้กับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา โดยตรง โดยจะมีกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจดังกล่าว (มาตรา 39)

7. สถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาแต่ละแห่งจะมีคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนกิจการสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาดังกล่าว ประกอบด้วยบุคคลฝ่ายต่าง ๆ ตามคุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 40)

8. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาได้ทุกระดับ ตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการในท้องถิ่น (มาตรา 41)

9. สถานศึกษาเอกชนจัดการศึกษาได้ทุกระดับและประเภท ตามกฎหมายกำหนด (มาตรา 45)

ขอบเขตและวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงเอกสาร อันได้แก่ ผลการวิจัย สถิติ บทความ กฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ยังจะใช้การสัมภาษณ์และสอบถามจาก ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านอุดมศึกษา เพื่อแสวงหารูปแบบการจัด สถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา และแนวทางการจัดตั้ง และบริหารสถาบันอุดมศึกษาระดับดังกล่าวในประเทศ

นิยามศัพท์

1. การอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา หมายถึงการศึกษาหลังมัธยมศึกษาแต่ไม่ถึงระดับปริญญา ที่รับผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าเข้าเรียนตามหลักสูตรต่าง ๆ โดยหลักสูตรที่เปิดสอนเป็นระดับประกาศนียบัตรระดับต่ำกว่าปริญญา

2. สถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา (สอตป.) หมายถึงสถานศึกษาของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวง ทบวง กรม รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐ ที่จัดตั้งขึ้นโดยกำหนดคุณสมบัติผู้เข้าเรียนตามหลักสูตรต่าง ๆ ว่าจะต้องเป็นผู้สำเร็จมัธยมศึกษา โดยหลักสูตรปกติที่เปิดสอนจะเป็นหลักสูตรระดับสูงกว่ามัธยมศึกษาแต่ไม่ถึงระดับปริญญา

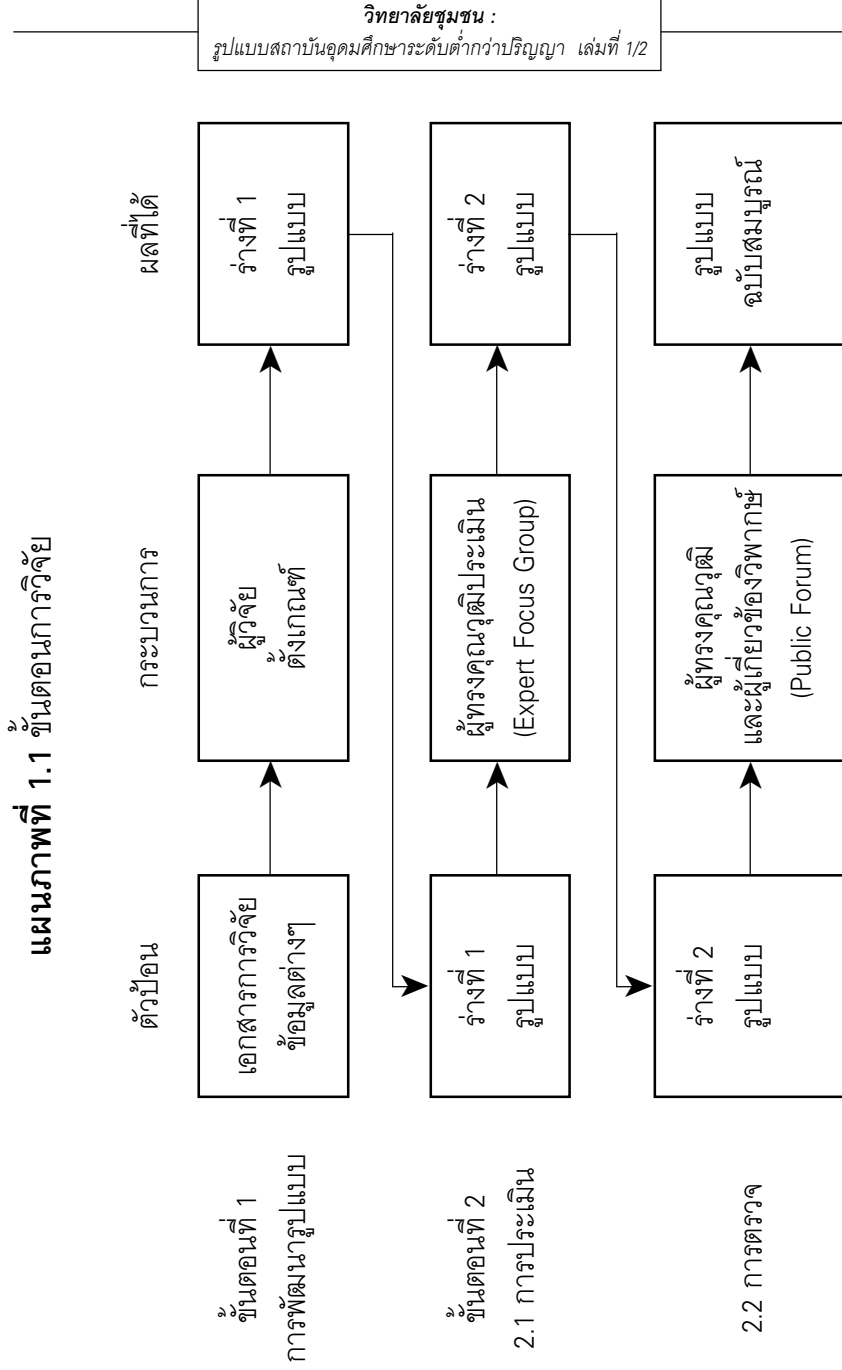
ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยนี้มี 2 ขั้นตอนหลักคือ

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวคิดทฤษฎีเพื่อพัฒนารูปแบบสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา

2. การรับฟังความคิดเห็นเพื่อประเมินรูปแบบสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา

แผนภาพที่ 1.1 ขั้นตอนการวิจัย

การนำเสนอผลงานการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 เล่ม คือ

เล่มที่ 1 สภาพการจัดการศึกษาอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา ประกอบด้วย

1.1 ในประเทศไทย

1.2 ในต่างประเทศ

เล่มที่ 2 การนำเสนอรูปแบบสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา

2.1 บทนำ

2.2 ข้อเสนอเกี่ยวกับการจัดตั้ง รูปแบบและการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา

2.3 ยุทธศาสตร์การจัดตั้งและการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา

2.4 ข้อเสนอเชิงนโยบาย

บทที่ 2 สภาพการจัดการอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาในประเทศ

สภาพการจัดอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาในประเทศมีความหลากหลายทั้งรูปแบบและสังกัด ดังนี้

1. ประเภทของหน่วยงานที่จัด

1. หน่วยงานของรัฐ

1.1 กระทรวงศึกษาธิการ

มีหน่วยงานในสังกัดที่จัดการอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา คือ กรมพลศึกษา กรมอาชีวศึกษา กรมศิลปากร สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล สถาบันราชภัฏ (ปัจจุบันไม่รับนักศึกษาหลักสูตรอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาด้านเอกชน ในปี พ.ศ. 2542 มีนักศึกษา รวมประมาณ 388,440 คน

1.2 กระทรวง ทบวง กรม รัฐวิสาหกิจและหน่วยงานอื่นของรัฐ

จัดการศึกษาเฉพาะทางตามความต้องการและความชำนาญของหน่วยงาน โดยส่วนใหญ่เป็นการผลิตบุคลากรเพื่อเข้าทำงานในหน่วยงานนั้น ๆ เป็นสำคัญ การรับนักศึกษาที่สามารถ

ดำเนินการได้เองและรับนักศึกษาพร้อมกับการสอบเข้ามหาวิทยาลัย
ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยได้ด้วย หน่วยงานดังกล่าวนี้ คือ
กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงคมนาคม
กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและ
สิ่งแวดล้อม และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในปี 2542 มีนัก
ศึกษารวมประมาณ 14,050 คน

นอกจากนี้ ยังมีสถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทางที่เคย
จัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา แล้วปรับ
เปลี่ยนเป็นสถาบันสมทบของมหาวิทยาลัย เพื่อจัดการศึกษา
ระดับปริญญา ได้แก่

1) วิทยาลัยการชลประทาน กรมชลประทาน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นสถาบันสมทบของมหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ 2) วิทยาลัยเทคนิคสัตวแพทย์ กรมปศุสัตว์
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นสถาบันสมทบของมหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ 3) วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทยและโรงเรียน
รังสีเทคนิค เป็นสถาบันสมทบกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาเฉพาะทาง
ที่ไม่เปิดรับนักศึกษาในปัจจุบันเป็นการชั่วคราว ได้แก่ โรงเรียน
ไปรษณีย์ สังกัดการสื่อสารแห่งประเทศไทย กระทรวงคมนาคม
และโรงเรียนอุตุนิยมวิทยา สังกัดกรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวง
คมนาคม

2. ทบวงมหาวิทยาลัย

สถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่จัดการอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าระดับปริญญา โดยเปิดสอนหลักสูตรระดับปริญญาและระดับต่ำกว่าปริญญา มีดังนี้ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มีนักศึกษารวมประมาณ 11,450 คน

3. หน่วยงานเอกชน

การจัดการอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาของเอกชนในการกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นการจัดในรูปแบบโรงเรียนตามข้อกำหนดในพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 ซึ่งมีโรงเรียนเอกชนประเภทอาชีวศึกษา ได้แก่

- 1) โรงเรียนที่ได้รับการอุดหนุน
- 2) โรงเรียนที่จัดการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
- 3) โรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

โรงเรียนประเภทที่ 3 นี้ จัดเป็นสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา สอนใน 5 สาขาวิชา มีจำนวนนักศึกษาในปี 2542

ประมาณ 158,000 คน

ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาของภาค
รัฐและเอกชนมีนักศึกษาปี 2542 รวมทั้งสิ้น 414,517 คน โดย
รายละเอียดปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนนักเรียน - นักศึกษา สถาบันอุดมศึกษาระดับ
ต่ำกว่าปริญญา ปีการศึกษา 2542

สังกัด	จำนวน นักศึกษา	ระดับต่ำกว่า ปริญญาตรี ทั้งหมด
หน่วยงานของรัฐ		
กระทรวงศึกษาธิการ		231,555
- สถาบันราชภัฏ*	12,106	
- สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล	48,125	
- กรมพลศึกษา	18,095	
- กรมอาชีวศึกษา	151,755	
- กรมศิลปากร**	1,474	
กระทรวงอื่น (เฉพาะทาง)		14,050
- กระทรวงกลาโหม	5,944	
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	2,347	
- กระทรวงคมนาคม	536	

วิทยาลัยชุมชน :
รูปแบบสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา เล่มที่ 1/2

สังกัด	จำนวน นักศึกษา	ระดับต่ำกว่า ปริญญาตรี ทั้งหมด
- กระทรวงสาธารณสุข	5,066	
- กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม	117	
- กระทรวงมหาดไทย *การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	40	
ทบวงมหาวิทยาลัย		11,457
- สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	11,457	
หน่วยงานเอกชน		
- สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน	157,455	157,455
	รวม	414,517

หมายเหตุ * ปัจจุบันไม่รับนักศึกษาหลักสูตรอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา

* ตัวเลขนี้ไม่รวมนักเรียนระดับอื่นที่วิทยาลัยนาฏศิลป์และวิทยาลัยช่างศิลป์ผลิต

ที่มา : รายงานสถิติการศึกษาของประเทศไทย ปี 2542, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

2. การจัดหลักสูตร

การจัดหลักสูตรระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาของหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงอื่น ๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มหาวิทยาลัย และเอกชน ส่วนใหญ่จะเน้นวิชาชีพ โดยจัดหลักสูตรออกเป็น 2 ประเภท คือ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (1 ปี) และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (2 ปี)

สถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาทั้งของรัฐและเอกชนที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการทำหน้าที่ดูแลมาตรฐานและกำหนดหลักสูตร

สถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาที่สังกัดกระทรวงอื่น กระทรวงต้นสังกัดเป็นผู้กำหนดหลักสูตร ในกรณีที่ต้องการเทียบโอนกับหลักสูตรในระบบโรงเรียนก็ดำเนินการโดยใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลัก และเพิ่มเติมในส่วนที่เป็นวิชาเฉพาะตามความต้องการของกระทรวงนั้น ๆ

หลักสูตรอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาของสถาบันอุดมศึกษาระดับปริญญา ทั้งที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยและสังกัดกระทรวงศึกษาธิการจะใช้หลักสูตรที่สถาบันอุดมศึกษานั้น ๆ กำหนด โดยยึดเกณฑ์มาตรฐานของทบวงมหาวิทยาลัยเป็นหลัก

3. การกระจายที่ตั้ง

สถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาทั้งของรัฐและเอกชนมีการกระจายในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ มี 697 แห่ง คือ

- 3.1 สถาบันที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย
 - 3.1.1 ของรัฐ มี 42 แห่ง (รวมวิทยาเขต) ใน 26 จังหวัด
 - 3.1.2 ของเอกชน มี 50 แห่ง ใน 19 จังหวัด
- 3.2 สถาบันที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ
 - 3.2.1 ของรัฐ มี 295 แห่ง ใน 73 จังหวัด
 - 3.2.2 ของเอกชน มี 246 แห่ง ใน 61 จังหวัด
- 3.3 กระทรวง ทบวง กรมอื่น
 - 3.3.1 กระทรวงสาธารณสุข มี 40 แห่ง ใน 27 จังหวัด
 - 3.3.2 กระทรวงคมนาคม มี 4 แห่ง ใน 3 จังหวัด
 - 3.3.3 กระทรวงกลาโหม มี 9 แห่ง ใน 2 จังหวัด
 - 3.3.4 สำนักนายกรัฐมนตรี มี 10 แห่ง ใน 9 จังหวัด
 - 3.3.5 กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม มี 1 แห่ง

ตารางที่ 2 การกระจายที่ตั้งของสถาบันอุดมศึกษา แยกตามเขตการศึกษา

จังหวัด	สังกัด		ทบวงมหาวิทยาลัย		กระทรวงศึกษาธิการ		กระทรวง ทบวง กรมอื่น					
	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน	สธ	คค	กท	นร	วว	
1 นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร	3*	2	5	7								
	1		1	9			3			2		
	2*	5	4	2				1				
		1	1	4								
			2	1								
2 ยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล		1	4	4				2			1	
	1*		3	1								
			2				1					
			2	2								
3 สงขลา ชุมพร นครศรีธรรมราช	2	1	7	17			1					
			4	2								
	1	2	9	17			1					

วิทยาลัยชุมชน :
รูปแบบสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา เล่มที่ 1/2

16 ตารางที่ 2 (ต่อ)

จังหวัด	สังกัด		ทบวงมหาวิทยาลัย		กระทรวงศึกษาธิการ			กระทรวง ทบวง กรมอื่น					
	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน	ศส	คค	กท	นร	ว		
4	1*	1	3	2	3	2	1				1		
													ศุภราชบุรีธานี
													ภูเก็ต
													ภูเก็ต
5	1*	2	4	5	3	1	2						
													กาญจนบุรี
													ราชบุรี
													เพชรบุรี
													สุพรรณบุรี
สมุทรสงคราม													

วิทยาลัยชุมชน :
รูปแบบสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา เล่มที่ 1/2

ตารางที่ 2 (ต่อ)

จังหวัด	สังกัด		ทบวงมหาวิทยาลัย		กระทรวงศึกษาธิการ		กระทรวง ทบวง กรมอื่น						
	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน	สศ	คค	กท	นร	วว		
6					5	5							
					2	1							
					7	5							
					4	6							1
					3	2							
					3								
7			1*		5	2							
					3	2							
					5	1							
					2	7						1	
				2	2								

วิทยาลัยชุมชน :
รูปแบบสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา เล่มที่ 1/2

18 ตารางที่ 2 (ต่อ)

จังหวัด	สังกัด		ทบวงมหาวิทยาลัย		กระทรวงศึกษาธิการ		กระทรวง ทบวง กรมอื่น				
	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน	สศ	คค	กท	นร	วว
สุโขทัย อุดรดิตต์					5	1					
			3		3	2	1				
8 เชียงใหม่ เชียงราย น่าน พะเยา แพร่	2	3	7	13	6	4	1				
	1		2		2	2	1				
			3		3	3					
	1*	1	5	3	2	3	2			1	
			2	1	1						
9 อุดรธานี ขอนแก่น	1*	2	6	9	5	10	1			1	
	1	2	5	2			2				

วิทยาลัยชุมชน :
รูปแบบสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา เล่มที่ 1/2

ตารางที่ 2 (ต่อ)

จังหวัด	สังกัด	ทบวงมหาวิทยาลัย		กระทรวงศึกษาธิการ		กระทรวง ทบวง กรมอื่น						
		รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน	สศ	คค	กท	นร	วว		
เลย												
สกลนคร		1*		3	1							
หนองคาย		1*		3	7							
หนองบัวลำภู				4	4							
					2							
10 อุบลราชธานี		1	2	4	3		2					
กาฬสินธุ์				3	1							
นครพนม				2			1					
มหาสารคาม		1		5			1					
มุกดาหาร					1							
ยโสธร				2	2							
ร้อยเอ็ด				5	2							
อำนาจเจริญ					2							

ตารางที่ 2 (ต่อ)

จังหวัด	สังกัด		ทบวงมหาวิทยาลัย		กระทรวงศึกษาธิการ		กระทรวง ทบวง กรมอื่น				
	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน	สศ	คค	กท	นร	วว
11 นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ สุรินทร์	1	1	7	11	1					1	
			3	2							
			3	1							
			4	2							
			4	2							
12 ชลบุรี จันทบุรี ฉะเชิงเทรา นครนายก ระยอง สระแก้ว	1	1	6	16	2			1		1	
			4	1	1						
			5	6							
			1	2							
		1*	2	4							
		1	1								

วิทยาลัยชุมชน :
รูปแบบสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา เล่มที่ 1/2

ตารางที่ 2 (ต่อ)

จังหวัด	สังกัด	ทบวงมหาวิทยาลัย		กระทรวงศึกษาธิการ		กระทรวง ทบวง กรมอื่น						
		รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน	สศ	คค	กท	นร	วว		
ตราด				1								
กรุงเทพมหานคร		11	19	37		3	1	8		1		
รวม		42*	50	295	246	40	4	9	10	1		

หมายเหตุ

* วิทยาเขตของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

สศ กระทรวงสาธารณสุข

นร สำนักงานกฤษฎีกา

วว กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

คค กระทรวงคมนาคม

กท กระทรวงกลาโหม

ที่มา : 1. รายงานสถานภาพข้อมูลพื้นฐานการศึกษาเฉพาะทางของประเทศไทย ปี 2543 (ร่าง) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543

2. รายงานข้อมูลทำเนียบสถานที่ตั้งสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดต่าง ๆ รวม 9 กระทรวง และ 1 หน่วยงาน ปี 2540 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540

* รวมวิทยาลัย

4. จำนวนผู้เรียน

ประมาณการจำนวนผู้สำเร็จมัธยมศึกษาตอนปลายและจำนวนนักศึกษาเข้าใหม่ระดับอุดมศึกษา ปีการศึกษา 2540 - 2542 เป็นดังนี้

ตารางที่ 3 จำนวนผู้สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและจำนวนนักศึกษาเข้าใหม่ระดับอุดมศึกษา ปี 2540 - 2542

ปีการศึกษา	ผู้สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	นักศึกษาเข้าใหม่ระดับอุดมศึกษา (คน)	ความต่าง	นักศึกษาใหม่ระดับอุดมศึกษา
2539	757,536	-	-	-
2540	770,922	348,844	408,692	53.95
2541	783,835	352,577	418,345	54.26
2542	-	364,871	418,964	53.45

หมายเหตุ ไม่รวมนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของสถาบันไม่จำกัดรับ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช มหาวิทยาลัยรามคำแหง และสถาบันราชภัฏ (กศ.บป.) การศึกษาสงฆ์ และการศึกษาเฉพาะกิจ เฉพาะกลุ่ม

ที่มา : รายงานสถิติทางการศึกษาแห่งประเทศไทย 2542, สำนักคณะกรรมการการการศึกษาแห่งชาติ

จากตารางที่ 3 ความต่างระหว่างผู้สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและนักศึกษาเข้าใหม่ระดับอุดมศึกษาของสถาบันจำกัดรับรวมประมาณ 400,000 คน ในขณะที่สถาบันไม่จำกัดรับนักศึกษาใหม่ในช่วง 3 ปีย้อนหลัง ปีละประมาณ 200,000 คน (ศูนย์สารสนเทศ ทบวงมหาวิทยาลัย, 2542) ดังนั้น ในแต่ละปีจะมีผู้สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ไม่มีสถาบันอุดมศึกษารองรับให้เข้าศึกษาต่อประมาณ 200,000 คน

5. การประกันคุณภาพ

จากสภาพการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้ประเทศไทยต้องปรับการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานทัดเทียมกับต่างประเทศ และผลจากการประเมินสมรรถนะการศึกษาของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาวิทยาศาสตร์ในระดับอุดมศึกษา ในปี 2540 ประเทศไทยมีอัตราการเข้าเรียนร้อยละ 19 ซึ่งต่ำกว่าประเทศอื่น ๆ ซึ่งมีอัตราสูงกว่าร้อยละ 20 โดยเฉพาะประเทศเกาหลี มีอัตราการเข้าเรียนระดับนี้ถึง ร้อยละ 39 ซึ่งเป็นอัตราที่สูงที่สุด หากพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ จากการแข่งขันโอลิมปิกวิชาการในช่วงปี 2538 - 42 พบว่า ในภาพรวมประเทศไทยยังอยู่ในระดับต่ำกว่าประเทศจีน ไต้หวัน เกาหลี และสิงคโปร์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) ดังนั้น เพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาไทยให้สามารถแข่งขันกับนานาชาติได้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (มาตรา 47 และ 48) จึงได้กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ซึ่งประกอบไปด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก โดยถือว่า การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและสมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีโลก เพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

แม้ในปัจจุบันจะยังไม่มีข้อกำหนดในกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักการและวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาก็ตาม แต่สถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยก็ได้ดำเนินการ จัดทำองค์ประกอบเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ โดยยึดองค์ประกอบ 9 องค์ประกอบ คือ

1. ปรัชญา ปณิธาน
2. การเรียนการสอน
3. กิจกรรมนักศึกษา
4. การบริการทางวิชาการแก่สังคม
5. การวิจัย
6. การทำนุ บำรุงศิลปวัฒนธรรม
7. ระบบบริหารจัดการ

8. งบประมาณ การเงิน
9. กลไกการประกันคุณภาพ

6. การบริหารงานบุคคล

จากสภาพการจัดอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา ที่มีอยู่ในหน่วยงานลักษณะต่าง ๆ ทำให้มีความแตกต่างในเรื่องของบุคลากร

1. สถานภาพของบุคลากร

1.1 บุคลากรของสถาบันการศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นข้าราชการครู ซึ่งมีการแบ่งตำแหน่งทางวิชาการออกเป็น ครู อาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์

1.2 บุคลากรของสถาบันการศึกษาเฉพาะทางในสังกัดกระทรวงและทบวงอื่น ๆ มี สถานภาพเป็นข้าราชการตามประเภทของการบริหารงานบุคคลที่กระทรวง หรือหน่วยงานนั้นสังกัดอยู่ เช่น บุคลากรของกระทรวงกลาโหม มีสถานภาพเป็นข้าราชการทหาร หรือข้าราชการพลเรือนสังกัดกระทรวงกลาโหม บุคลากรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีสถานภาพเป็นข้าราชการพลเรือน หรือบุคลากรรัฐวิสาหกิจมีสถานภาพเป็นพนักงานของรัฐวิสาหกิจแห่งนั้น

1.3 บุคลากรของสถาบันการศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสถานภาพเป็นพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลของ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท

1.4 บุคลากรของสถาบันการศึกษาของรัฐในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย มีสถานภาพเป็นข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคล ของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย (ก.ม.) หรือมีสถานภาพเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย ตามระเบียบของสภามหาวิทยาลัย ในกรณีที่มีมหาวิทยาลัยแห่งนั้นเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

1.5 บุคลากรของสถาบันเอกชน มีสถานภาพเป็นครู ตามพระราชบัญญัติการศึกษาเอกชน

2. จำนวนและวุฒิการศึกษาของบุคลากร

ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน ที่จัดการอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีมีบุคลากรที่มีคุณวุฒิการศึกษาต่าง ๆ กัน คือ

ตารางที่ 4 จำนวนและวุฒิการศึกษาของครูในสถานศึกษาของรัฐ ในกระทรวงศึกษาธิการและ
กระทรวงอื่น ๆ

	วุฒิการศึกษา							รวม
	ต่ำกว่า ปริญญาตรี	ป.ตรี	ประกาศ นียบัตร	ป.โท	ป.เอก	อื่น ๆ		
ภาครัฐ								5,834
กระทรวงศึกษาธิการ								
- กรมอาชีวศึกษา	2,552	1,432	-	1,820	30	-	-	18,731
- กรมพลศึกษา	-	406	-	354	12	-	-	772
- กรมศิลปากร	73	810	-	100	-	-	-	983
กระทรวงอื่น (จัดการศึกษาเฉพาะทาง)	922	1,685	9	193	20	18		2,847
สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล	64	2,888	-	1,840	124	-		4,916
ภาคเอกชน								
โรงเรียนเอกชน	374	5,421	311	415	25	-		6,546
อาชีวศึกษา	3,985	12,642	320	4,722	211	18		21,878
ร้อยละ	18.20	57.73	1.47	21.56	0.96	0.08		100

ที่มา : เอกสารจัดสำเนาจากหน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2542

7. การเทียบโอน

จากการศึกษาเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับการเทียบระดับและการเทียบโอนผลการเรียนในระดับอุดมศึกษาทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศที่มีการปฏิบัติในปัจจุบันได้ข้อค้นพบต่าง ๆ คือ (มัทนา สานติวัต, 2543)

1. การเทียบระดับและการเทียบโอนผลการเรียนในสถาบันอุดมศึกษา ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยและกระทรวงศึกษาธิการเป็นการเทียบโอนระหว่างการศึกษาในระบบกับการศึกษาในระบบยังไม่มี การเทียบระดับหรือเทียบโอนผลการเรียนจากนอกระบบหรือตามอัธยาศัย เกณฑ์การพิจารณาการเทียบของแต่ละสถาบันจะไม่แตกต่างกันมาก

ในปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษามีการเทียบระดับในระหว่างสถาบันที่อยู่ในประเภทเดียวกันที่จัดการศึกษาในระบบทั้งหมดและเป็นสถาบันที่ได้รับการรับรองวิทยฐานะทั้งสิ้นจึงถือได้ว่ามีมาตรฐาน ผู้ที่ศึกษาจบหลักสูตรอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงแล้วประสงค์จะศึกษาต่อยอดอีก 2 ปี ในหลักสูตรปริญญาตรีต่อเนื่อง 2 ปี ก็สามารถกระทำได้ โดยสถาบันอุดมศึกษาที่รับเทียบก็จะรับว่าบุคคลเหล่านั้นศึกษามาแล้วเทียบได้กับระดับ 2 ปีแรกในมหาวิทยาลัย ดังนั้น จึงเข้าศึกษาต่อยอดปีที่สามและสี่ของมหาวิทยาลัยได้เลย เป็นต้น หรือการที่นักศึกษาศึกษาในหลักสูตรปริญญาตรีหรือหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนจากต่างประเทศในสถาบันที่ได้รับการรับรองวิทยฐานะก็สามารถเทียบระดับมา

ศึกษาต่อในชั้นปีเดียวกันของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยได้ ลักษณะเช่นนี้ไม่ยุ่งยากเพราะเป็นการเทียบจากสิ่งที่มีค่าเท่ากัน อยู่แล้ว จึงสามารถจัดให้ย้ายไปศึกษา ณ ที่ใดก็ได้จะมีค่าเสมือน ศึกษาจากสถาบันนั้นตั้งแต่นั้นที่กล่าวไว้ ยังไม่มีการเทียบ ระดับของการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัย เพราะ ยังไม่มีสถาบันอุดมศึกษาใดที่ยอมรับการประมวลความรู้จากหลากหลายโครงการ หลากหลายแหล่งความรู้ หลากหลายสถานที่มา รวมกันและประเมินว่า ความรู้จากการศึกษาดังกล่าวเทียบได้กับ ระดับอนุปริญญาหรือระดับปริญญาตรีและประกาศนียบัตร หรือปริญญาตรีทันที โดยไม่มีการศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษา นั้น ๆ

การเทียบระดับในประเทศไทย มีการกระทำกันในการศึกษา ชั้นพื้นฐานคือในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยผ่าน หน่วยงานการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งสามารถกระทำได้โดย ประเมินจากการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย ทั้งนี้ เพราะ การจัดการศึกษาชั้นพื้นฐานนั้น เป็นการจัดการของหน่วยงานกลาง คือกระทรวงศึกษาธิการ การประเมินผลการเรียนรู้จึงสามารถ กระทำได้ที่หน่วยงานกลาง ซึ่งเป็นต้นสังกัดคือกรมการศึกษานอกโรงเรียนและอนุมัติการเทียบได้เลยว่าเท่ากับระดับใดในการ ศึกษาชั้นพื้นฐาน นำผลการเทียบนั้นไปสมัครเข้าศึกษาต่อหรือไป ประกอบอาชีพได้ แต่สำหรับในระดับอุดมศึกษานั้น แต่ละสถาบัน มีความเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติของแต่ละสถาบันหรือ

ของแต่ละประเภทสถาบัน จึงเป็นความชอบธรรมถ้าเป็นการเทียบระดับแล้วขอรับอนุปริญญาหรือปริญญาบัตร จะเป็นเอกสารที่เป็นเอกสิทธิ์ของสถาบันแห่งนั้น ๆ ตามมติของสภาสถาบันแต่ละแห่งมิใช่เอกสารของทบวงมหาวิทยาลัยหรือกระทรวงต่าง ๆ ซึ่งเป็นหน่วยงานกลาง ด้วยลักษณะแตกต่างกันขององค์กรและการจัดการองค์กรของการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา จึงทำให้การเทียบระดับในปัจจุบันสำหรับการศึกษาระดับอุดมศึกษา จากการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ยังเป็นสิ่งที่ไม่มีปฏิบัติในประเทศไทย และไม่มีปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษาที่ได้รับการรับรองวิทยฐานะว่ามีคุณภาพในต่างประเทศ จะมีก็แต่เพียงเฉพาะการประเมินความรู้จากนอกระบบและอัธยาศัยแล้วเทียบเข้าศึกษาต่อ ซึ่งถือว่าเป็นประเภทการเทียบโอนผลการเรียนมากกว่า

สำหรับการเทียบโอนผลการเรียนนั้นมีการเทียบโอนกันอย่างกว้างขวางจากวิชาในระบบ โดยอาจเทียบโอนภายในสถาบันอุดมศึกษาเดียวกัน สถาบันประเภทเดียวกัน หรือต่างสถาบันกัน หรือต่างประเทศกัน หลักเกณฑ์ในการพิจารณาจะใกล้เคียงกันคือพิจารณาจากเนื้อหารายวิชา ระยะเวลาการศึกษา จำนวนหน่วยกิตที่เทียบเท่ากันได้ เมื่อเทียบโอนมาแล้วมีผลทำให้ไม่ต้องศึกษาวิชานั้นซ้ำอีก เพราะถือว่าได้เคยเรียนมาแล้วจากสถานศึกษาอื่น ซึ่งเทียบได้ว่าเสมือนหนึ่งเรียนจากสถาบันที่รับเทียบโอนนั่นเอง แต่ผลการเรียนจากการศึกษานอกระบบหรือตามอัธยาศัยนั้นเป็นการศึกษาที่ไม่มีหลักเกณฑ์กำหนดไว้ก่อนล่วงหน้าในระหว่าง

สถาบันที่จะเทียบโอน จึงต้องมีวิธีประเมินว่าผลการเรียนรู้จากการศึกษา 2 รูปแบบนี้ จะเทียบเท่ากับผลการเรียนในระบบหรือไม่ วิธีประเมินจึงย่อมมีรูปแบบแตกต่างไปจากการประเมินวิชาจากการศึกษาในระบบ

ในปัจจุบันการรับเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาในระบบในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐประเภทจำกัดรับในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย มีการเทียบโอนผลการเรียนเฉพาะในระหว่างสถาบันที่มีการทำความตกลงกันเท่านั้น แต่ไม่รับเทียบโอนผลการเรียนจากสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มหาวิทยาลัยของรัฐประเภทไม่จำกัดรับ จะรับเทียบโอนผลการเรียนจากสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่ได้รับการรับรองวิทยฐานะได้

2. การประเมินผลการเรียนรู้เพื่อการเทียบโอนผลการเรียนสามารถกระทำได้ด้วยวิธีหลัก ๆ 3 วิธีคือ การทดสอบที่เป็นมาตรฐาน การทดสอบแบบรวบยอด และการประเมินแฟ้มสะสมงานหรือแฟ้มรายงานผลการเรียน

สำหรับผู้เรียนที่ไม่มีโอกาสศึกษาในระบบโดยการเข้าชั้นเรียนหรือเป็นผู้เรียนที่ต้องใช้เวลา ส่วนใหญ่กับการประกอบอาชีพและเลี้ยงดูครอบครัว การที่เข้าเป็นนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษานั้น โดยระบบการศึกษานอกระบบหรือตามอัธยาศัยในต่างประเทศสามารถได้รับยกเว้นหน่วยกิตการเรียน จากการสมัครขอทดสอบและมีการจัดสอบเป็นรายวิชาจากหน่วยงานกลางที่จัดสอบที่เป็นมาตรฐานกลาง ซึ่งมีมากมายหลายชนิดของการสอบ และมีการจัดการสอบมาครั้งในแต่ละเดือน ซึ่งทำให้ง่ายต่อบุคคล

ต่าง ๆ ที่จะวางแผนการสอบอีก ทั้งมีหลากหลายสาขาวิชาให้
เลือกสอบได้ ลักษณะเช่นนี้คล้าย ๆ การสอบเทียบของการ
ศึกษานอกโรงเรียนของไทย ส่วนการทดสอบแบบรวบยอดนั้นผู้
สอบประสงค์จะได้รับการยกเว้นการเรียนในชั้นเรียนในวิชาที่เขา
สามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง จึงเตรียมตนเองและขอทดสอบจาก
อาจารย์ผู้รับผิดชอบการเรียนการสอนในวิชานั้น ๆ โดยตรง การ
สอบอาจมีทั้งข้อเขียน ปากเปล่าหรือแสดงความรู้การปฏิบัติ
การก็ได้ ส่วนการประเมินแบบสุดท้ายโดยเพิ่มสะสมงานหรือเพิ่ม
รายงานผลการเรียนนั้น เป็นการแสดงผลแห่งการเรียนรู้ที่ศึกษา
ด้วยตนเองและจัดประมวลให้เข้าระบบตามที่สถาบันอุดมศึกษา
ที่รับเทียบต้องการโดยแสดง 1 เพิ่ม ต่อ 1 รายวิชา ซึ่งอาจารย์
ผู้รับเทียบอาจจัดให้มีการทดสอบควบคู่กับการเสนอเพิ่มสะสม
ผลงานด้วยก็ได้

การประเมินผลการเรียนรู้ทั้งสามแบบนี้เป็นที่ยอมรับในการ
ศึกษาในประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในประเทศสหรัฐ
อเมริกา สำหรับในประเทศไทยมีใช้ปฏิบัติบ้างคือ การทดสอบที่เป็น
มาตรฐาน แต่เป็นการทดสอบที่หน่วยงานในสถาบันอุดมศึกษา
และนำผลสอบมาเทียบโอนภายในสถาบันเดียวกันเป็นส่วนใหญ่
หรือมีฉะนั้น เป็นการทดสอบที่จัดสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพเฉพาะ
ด้าน เช่น ด้านช่าง เป็นต้น แต่การทดสอบที่เป็นมาตรฐานซึ่งจัด
โดยหน่วยงานกลางระดับชาติยังไม่ปรากฏ สำหรับการทดสอบ
แบบรวบยอดในปัจจุบัน มีการปฏิบัติกันในสถาบันอุดมศึกษา

เพื่อทดสอบเป็นรายวิชาและหากผลสอบผ่านเกณฑ์มาตรฐานการวัดผลก็จะได้รับยกเว้นการเรียนในวิชานั้น ส่วนการเสนอเพิ่มคะแนนหรือเพิ่มรายงานผลการเรียนรู้จากการศึกษาด้วยตนเองและประสบการณ์ยังไม่มีการใช้ในระดับอุดมศึกษา

3. หลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนในสถาบันอุดมศึกษาเป็นการเทียบโอนในระบบโดยกำหนดความเทียบเท่ากันของเนื้อหาสาระของวิชา จำนวนหน่วยกิตของแต่ละวิชา จำนวนหน่วยกิตสูงสุดที่จะรับเทียบโอน ระยะเวลาที่จะต้องศึกษาต่อในสถาบันที่รับเทียบโอนก่อนขอสำเร็จการศึกษา และการคำนวณคะแนนเฉลี่ยสะสมหลังการรับเทียบโอนแล้ว

สถาบันอุดมศึกษาทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศต่างมีแนวทางในการกำหนดหลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนที่คล้ายคลึงกัน โดยพิจารณาจากการศึกษาในระบบเป็นหลักและนำ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมาเทียบกับการศึกษาในระบบให้ได้มาตรฐานที่เทียบเคียงกันได้ การเทียบโอน ผลการเรียนในระบบไม่มีข้อยุ่งยากมากและข้อบังคับแต่ละสถาบัน ก็จะกำหนดประเด็นหลัก ๆ ตามที่ปรากฏในข้อค้นพบข้างต้นนี้ไว้ การกำหนดความเทียบเท่ากันของเนื้อหาสาระรายวิชาจะกำหนดไว้ประมาณสามในสี่ของเนื้อหาวิชาในระบบที่ขอเทียบ โดยปกติ สถาบันที่รับโอนจะกำหนดจำนวนหน่วยกิตสูงสุดที่รับโอนได้ไว้จำนวนหนึ่ง เพื่อให้ผู้จะขอเทียบซึ่งจะย้ายโอนมาศึกษาต่อในสถาบันที่รับเทียบ ได้มีเวลาเรียนรู้ในสถาบันใหม่เป็นระยะเวลา

ที่นานพอ ที่จะสามารถให้สถาบันที่รับโอนประเมินว่ามีคุณค่าสมควรแก่ปริญญาบัตรแห่งสถาบันนั้น ๆ หากไม่กำหนดไว้เช่นนี้อาจมีการย้ายโอนเพื่อไปรับปริญญาบัตรของสถาบันที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับสูงในสังคม และทำให้ปริญญาบัตรของสถาบันเหล่านั้นด้อยค่าลงได้

4. สถาบันอุดมศึกษาของรัฐเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติการก่อตั้งแต่ละสถาบัน จึงมีวิธีการปฏิบัติและตัดสินใจในนโยบายต่าง ๆ ได้โดยอิสระภายใต้อำนาจของสภาแต่ละแห่ง จึงทำให้การปฏิบัติบางประการเกี่ยวกับการคัดเลือกผู้เข้าศึกษาต่อหรือการเทียบโอนผลการเรียนของแต่ละสถาบันมีลักษณะแตกต่างกัน และแตกต่างจากสถาบันอุดมศึกษาเอกชนซึ่งอยู่ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยเช่นกัน

สถาบันอุดมศึกษาของรัฐประเภทจำกัดรับหรือมหาวิทยาลัยปิด ยังคงเป็นสถาบันที่มีความเป็นอิสระภายใต้อำนาจของสภาแต่ละสถาบัน และยังเป็นสถาบันที่ไม่เปิดโอกาสในการเทียบโอนผลการเรียนมากนัก ทั้งนี้ เนื่องจากความเป็นหน่วยงานของทางราชการและแนวความคิดในการใช้งบประมาณเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายด้วย สำหรับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐประเภทไม่จำกัดรับหรือมหาวิทยาลัยเปิดซึ่งปัจจุบันมีเพียง 2 สถาบัน คือ มหาวิทยาลัยรามคำแหงและมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชนั้น เป็นมหาวิทยาลัยที่มีแนวทางในการปฏิบัติที่น่าจะเอื้อต่อการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยมาก จะเห็นได้จากการที่

มหาวิทยาลัยทั้งสองแห่งรับพิจารณาคุณสมบัติผู้เข้าศึกษาต่อ ซึ่งจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แต่มีประสบการณ์ หรือตำแหน่งงานในราชการหรือรัฐวิสาหกิจ และมีวุฒิถึง เกณฑ์ก็สามารถเข้าศึกษาได้ นอกจากนั้น การเทียบโอนผลการ เรียนยังสามารถกระทำได้ จากการศึกษาวิชาในหลักสูตรระดับ ปริญญาตรีที่ศึกษาไว้ล่วงหน้า ในขณะที่ยังไม่จบการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้ ทำให้บุคคลเหล่านี้สามารถ ประหยัดระยะเวลาในการศึกษาในระดับปริญญาตรีลงได้ การ พิจารณาเทียบโอนเช่นนี้ สำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนใน สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งมีประกาศทบวงมหาวิทยาลัยกำกับ อยู่ไม่สามารถกระทำได้

8. การจัดสรรทรัพยากร

การจัดสรรทรัพยากรสำหรับสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่า ปริญญาทั้งของรัฐและเอกชนมีหลายลักษณะ คือ

1. งบประมาณแผ่นดิน

สถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา ที่มีความ หลากหลายในสังกัด ไม่ว่าจะสังกัดรัฐหรือเอกชน จะมีการจัดสรร งบประมาณแผ่นดิน ดังนี้

1.1 การจัดสรรงบประมาณแผ่นดินผ่านหน่วยงาน ใน การจัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้กับสถาบันอุดมศึกษาระดับ ต่ำกว่าปริญญาในสังกัดต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 5 สรุปวิธีการจัดสรรงบประมาณตามสังกัดของสถาบัน
อุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา

สังกัด \n วิธีการ	การจัดสรรงบประมาณแผ่นดิน
รัฐ - กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงอื่น	รัฐจะจัดสรรงบประมาณแผ่นดินตามหน่วยงาน การจัดการศึกษาของกรมต่าง ๆ ที่ดูแลการจัดการ ศึกษา คือ กรมอาชีวศึกษา กรมพลศึกษา กรมศิลปากร โดยจัดให้ตามแผนงานจัดการศึกษา รัฐจัดสรรงบประมาณแผ่นดินสำหรับกระทรวง อื่น ๆ ผ่านกรมที่ดูแลสถานศึกษา เช่น กรมปศุสัตว์ กรมชลประทาน เป็นต้น ทั้งนี้ เพราะเป็นไปตาม พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณที่จะต้องจัดสรร งบประมาณแผ่นดินผ่านหน่วยงานระดับกรม
ท้องถิ่น	รัฐจะจัดสรรงบประมาณแผ่นดินไปยังสำนักงาน แพทย์ กทม. เพื่อกระจายต่อไปกับสถานศึกษา (ปัจจุบันไม่มีการจัดอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาแล้ว)
มหาวิทยาลัย	รัฐจะจัดสรรงบประมาณแผ่นดินตามแผนงาน โครงการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา
เอกชน	รัฐจะจัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้กับสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาเอกชน เพื่อจัดสรรต่อไปให้ โรงเรียนเอกชนในลักษณะของเงินอุดหนุนการศึกษา และกองทุนต่าง ๆ

จะพบว่า การจัดสรรงบประมาณในปีปัจจุบันนั้น จะใช้วิธีที่ให้ กรมต้นสังกัดผ่านไปยังสถานศึกษา จึงทำให้การวัดประสิทธิภาพ ของการใช้จ่ายงบประมาณในแต่ละสถานศึกษายังเห็นไม่ชัดเจน

1.2 การจัดสรรงบประมาณตามแผนงาน หน่วยงาน ต่าง ๆ ที่ได้รับจัดสรรงบประมาณไปแล้ว จะมีการจัดเป็นแผนงาน ต่าง ๆ สำหรับกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการ จัดการอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา นั้น มีการใช้งบประมาณ แผ่นดินในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก จึงขอยกตัวอย่างแรก คือ กรมอาชีวศึกษา ที่มีการแย่งงบประมาณตามงานวิทยาลัยต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 6 การจัดสรรงบประมาณให้แผนงานในกรมอาชีวศึกษา

	ปี 2542	ปี 2543
- งานวิทยาลัยอาชีวศึกษา	1,003,229,900	1,058,316,200
- งานวิทยาลัยสารพัดช่าง	749,841,800	641,266,200
- งานวิทยาลัยเทคนิค	3,806,863,000	3,557,912,500
- งานวิทยาลัยบริหารธุรกิจ	192,648,400	180,264,300
- งานวิทยาลัยเกษตรกรรม	1,091,620,200	1,351,066,700
- งานวิทยาลัยการอาชีพ	993,573,100	1,247,570,600

ที่มา : เอกสารงบประมาณกรมอาชีวศึกษา, พ.ศ. 2542 และ พ.ศ. 2543

งบประมาณข้างต้น จะจัดสรรเพื่อใช้ในการศึกษาสำหรับวิทยาลัยต่าง ๆ ในสังกัดกรมอาชีวศึกษา ซึ่งปีหนึ่ง ๆ จะใช้งบประมาณ ประมาณ 8,000 ล้านบาท ซึ่งมีหน่วยงานระดับกองเป็นผู้ดูแลการบริหารจัดการงบประมาณ งบประมาณข้างต้นยังมีได้รวมโครงการพิเศษ โครงการจัดตั้งวิทยาลัย โครงการก่อสร้างอาคารเรียน ซึ่งปีหนึ่งจะใช้งบประมาณ ประมาณ 5,000 ล้านบาท โดยภาพรวมแล้ว ปีงบประมาณ 2542 กรมอาชีวศึกษาได้รับงบประมาณแผ่นดินจำนวน 11,587 ล้านบาท

ตัวอย่างที่สอง กรมศิลปากร ในปีงบประมาณ 2543 ได้รับอนุมัติจัดสรรงบประมาณให้วิทยาลัยนาฏศิลป์ 12 แห่ง จำนวน 263 ล้านบาท และวิทยาลัยช่างศิลป์ 3 แห่ง จำนวน 29 ล้านบาท แยกเป็นเงินเดือนค่าจ้างประมาณ ร้อยละ 62 ในวิทยาลัยนาฏศิลป์ และร้อยละ 64 ในวิทยาลัยช่างศิลป์ จะเห็นว่า งบประมาณแผ่นดินที่รัฐจัดสรรมาให้สถานศึกษานั้นส่วนใหญ่เป็นเงินเดือนของบุคลากร

1.3 ค่าใช้จ่ายต่อหัว

สำหรับค่าใช้จ่ายต่อหัวที่ดำเนินงาน จากงบประมาณแผ่นดินนี้ จะมีความแตกต่างกันตามสถาบันและสาขา ยกตัวอย่างในกรมอาชีวศึกษา ซึ่งมีการจัดการศึกษา 5 สาขา ในขณะที่สาขาช่างอุตสาหกรรม จะเป็นสาขาที่มีค่าใช้จ่ายต่อหัวสูงสุดและต่ำสุดคือสาขาบริหารธุรกิจ

สัดส่วนการรับภาระค่าใช้จ่ายเป็นของผู้เรียนนั้น จาก

การศึกษาของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมอาชีวศึกษา พบว่า อยู่ระหว่าง ร้อยละ 13 - 28 ที่ผู้เรียนต้องรับภาระค่าใช้จ่าย ในปี 2537 พบว่า อัตราส่วนผูกพันกับการลงทุนของรัฐ เพราะนักศึกษาในสาขาบริหารธุรกิจจะรับภาระค่าใช้จ่ายโดยการจ่ายค่าบำรุงการศึกษาเป็นสัดส่วนสูงสุดคือร้อยละ 28 ขณะที่นักศึกษาสาขาอุตสาหกรรมจะรับภาระค่าใช้จ่ายเป็นสัดส่วนที่ต่ำสุดคือร้อยละ 13

2. กองทุนเพื่อการศึกษา

ในปัจจุบันมีการจัดกองทุนเพื่อการศึกษา เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 7 กองทุนเพื่อการศึกษา

กองทุน	วัตถุประสงค์	จำนวนเงิน
1. กองทุนสงเคราะห์ครูใหญ่และครูโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2528	เพื่อสวัสดิการและชดเชยให้กับครูและครูใหญ่	6,533 ล้านบาท
2. เงินทุนหมุนเวียนเพื่อวิทยาคารสงเคราะห์สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ภาคใต้ พ.ศ. 2531	เพื่อให้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเขต 2,3 และ 4	82 ล้านบาท
3. เงินทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาการศึกษาโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2531	เพื่อให้โรงเรียนเอกชนกู้ยืมไปดำเนินกิจการ	790 ล้านบาท

วิทยาลัยชุมชน :
รูปแบบสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา เล่มที่ 1/2

กองทุน	วัตถุประสงค์	จำนวนเงิน
4. เงินทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2532	เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนกู้ไปจัดหาอุปกรณ์	800 ล้านบาท
5. เงินทุนหมุนเวียนเพื่อสวัสดิการคณะสภามหาวิทยาลัย พ.ศ. 2534	เพื่อกู้ยืมปลูกที่อยู่อาศัย	500 ล้านบาท
6. กองทุนอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2535	เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนและใช้จ่ายสนับสนุนช่วยเหลือภาวะโภชนาการของนักเรียนประถมศึกษา	6,000 ล้านบาท
7. เงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู 2540	เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ปัญหาหนี้ครู	600 ล้านบาท
8. เงินทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2540	เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนกู้ยืมไปให้อาจารย์ใช้ศึกษาต่อ	200 ล้านบาท
9. กองทุนเงินให้กู้เพื่อการศึกษ พ.ศ. 2541	เพื่อให้นักเรียนนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์กู้เป็นค่าเล่าเรียนและเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อครองชีพ	103,350 ล้านบาท

ที่มา : สรุปจากระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยกองทุนต่าง ๆ

จากตารางข้างต้น จะเห็นว่า ในปัจจุบันรัฐได้จัดสรรงบประมาณแผ่นดินมาเป็นกองทุนหลักเพื่อการศึกษา นับตั้งแต่กองทุนจัดตั้งขึ้นแต่ละกองทุนจนถึงปี พ.ศ. 2542 จำนวนประมาณ 120,000 ล้านบาท ซึ่งกระจายไปให้ผู้รับประโยชน์ในกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งผู้รับประโยชน์ส่วนใหญ่จะเป็นนักเรียนและเพื่อให้เห็นภาพเปรียบเทียบชัดเจนจึงสรุปเป็นตารางที่ 8 ดังนี้

ตารางที่ 8 สรุปการรับประโยชน์จากกองทุนเพื่อการศึกษ

สอตป. รัฐ	ลงทุน	การได้รับประโยชน์จากกองทุน	
		กองทุน	ผู้รับประโยชน์
กระทรวงศึกษาธิการ		<ul style="list-style-type: none"> - กองทุนเงินให้กู้เพื่อการศึกษา - กองทุนหมุนเวียนแก้ไขปัญหานิสิตข้าราชการครู 	นักเรียน ครู
กระทรวงอื่น ๆ		-	-
องค์กรปกครองท้องถิ่น		-	-
มหาวิทยาลัย		-	-
เอกชน		<ul style="list-style-type: none"> - กองทุนส่งเสริมเคราะห์ครูใหญ่และครูโรงเรียนเอกชน - กองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาโรงเรียน - กองทุนหมุนเวียนเพื่อวิทยาคารส่งเสริมครู - กองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาเอกชน - กองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาสถาบัน 	ครูและครูใหญ่ เจ้าของโรงเรียน เจ้าของโรงเรียน อาจารย์ เจ้าของสถาบันอุดมศึกษา

วิทยาลัยชุมชน :

รูปแบบสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา เล่มที่ 1/2

จากตาราง จะเห็นว่า ในปัจจุบันกองทุนเพื่อการศึกษาที่รัฐจัดนั้นจะเอื้อประโยชน์ให้กับนักเรียน ครู คณาจารย์ เจ้าของโรงเรียนของรัฐและเอกชนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลัก

3. การจัดเก็บภาษี

ภาษีเป็นแหล่งรายได้สำคัญที่สุดของรัฐ ซึ่งนำมาใช้ในภารกิจที่อยู่ในความรับผิดชอบหลายประการ การจัดเก็บภาษีของรัฐอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงาน ซึ่งในปี 2541 รัฐสามารถจัดเก็บภาษีได้ทั้งหมด 639,638.1 ล้านบาท ขณะเดียวกัน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดเก็บภาษีได้เองและได้รับจัดสรรจากรัฐรวม 45,410.9 ล้านบาท ซึ่งเทียบสัดส่วนแล้วไม่ถึงร้อยละ 10 ของภาษีของรัฐ และรายได้จากการเก็บภาษีนี้ในปัจจุบัน มิได้มีการกำหนดสัดส่วนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปใช้ในการจัดการศึกษาอย่างเด่นชัด

9. ความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก

ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญากับหน่วยงานภายนอก อาจพิจารณาได้เป็น 2 ประเด็น คือ ความสัมพันธ์กับหน่วยการงานที่กำกับดูแลและความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น

ก. ความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่กำกับดูแล

ความสัมพันธ์กับหน่วยงานในด้านแผนและนโยบายการจัดการศึกษา หลักสูตรบุคลากร และงบประมาณ

1. ด้านแผนและนโยบายการจัดการศึกษา

หน่วยงานที่กำกับดูแลเกี่ยวกับแผนและนโยบายการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา คือ

สถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ สถาบันราชภัฏ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล สถาบันอุดมศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา กรมพลศึกษา กรมศิลปากร จัดการศึกษาสอดคล้องกับแผนและนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ภายใต้การกำกับดูแลของกรมต้นสังกัด

สถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาของเอกชน จัดการศึกษาสอดคล้องกับแผนและนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

สถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาของกระทรวงอื่นที่มีการจัดการศึกษาเฉพาะทางนั้น อยู่ภายใต้การกำกับดูแลด้านแผนและนโยบายของกระทรวงนั้น ๆ

2. ด้านหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษา

สถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาส่วนใหญ่ ทั้งที่เป็นของรัฐและเอกชน จะใช้หลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด โดยที่สถานศึกษาของรัฐใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับสถานศึกษาเอกชน จะได้รับอนุมัติให้สอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ

สถาบันศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยที่จัดการอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่ได้รับ

ความเห็นชอบจากทบวงมหาวิทยาลัย

สถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาสังกัดกระทรวงอื่นที่จัดการศึกษาเฉพาะทาง จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่กำหนดโดยหน่วยงานนั้น ๆ ทั้งนี้ ต้องยึดมาตรฐานการศึกษาเทียบเคียงกับทบวงมหาวิทยาลัย

3. ด้านงบประมาณ

สถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาของรัฐที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย และกระทรวงอื่นที่จัดการศึกษาเฉพาะทาง ได้รับการจัดสรรงบประมาณแผ่นดินในการจัดการศึกษา ส่วนสถานศึกษาเอกชนจะได้รับการสนับสนุนด้านกองทุนพัฒนาการศึกษาในลักษณะต่าง ๆ

4. ด้านบุคลากร

ครู อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาของรัฐที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นข้าราชการสังกัดองค์การบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู (กค.)

ครู อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาของทบวงมหาวิทยาลัย เป็นข้าราชการสังกัดองค์การบริหารงานบุคคลของข้าราชการมหาวิทยาลัย (กม.)

ครู อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาของกระทรวงอื่นที่จัดการศึกษาเฉพาะทาง เป็นข้าราชการสังกัดองค์การบริหารงานบุคคลของข้าราชการหน่วยงานอื่นนั้น เช่น ข้าราชการตำรวจสังกัด กตร. เป็นต้น

ข. ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น

ปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา มีความร่วมมือในการจัดการศึกษากับหน่วยงานภายนอก 3 ลักษณะ คือ

1. ความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาระดับปริญญา เพื่อจัดการศึกษาในหลักสูตรปริญญาตรี เช่น วิทยาลัยพลศึกษา สมทบกับสถาบันราชภัฏ วิทยาลัยพยาบาลสมทบกับมหาวิทยาลัยมหิดล เป็นต้น

2. ความร่วมมือกับสถานประกอบการและภาคเอกชน เพื่อจัดการศึกษาแบบทวิภาคี เป็นการพัฒนาคุณภาพแรงงาน ซึ่งปัจจุบันยังทำได้จำกัด

3. ความร่วมมือกับชุมชนเพื่อจัดการศึกษา ซึ่งปัจจุบันยังทำได้จำกัดเช่นกัน

10. บทสรุปสภาพปัจจุบันของการอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาในประเทศไทย มีประเด็นที่น่าสนใจสรุปได้ดังนี้

1. ประเภทของหน่วยงานที่จัด

ประเภทของหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา ประกอบด้วย

1.1 กระทรวงศึกษาธิการ ในปัจจุบันเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา ทั้งของรัฐและเอกชน ในปีการศึกษา 2542 มีนักศึกษาประมาณ 400,000 คน สัดส่วนจำนวนนักศึกษาใกล้เคียงกันระหว่างรัฐ : เอกชน คือ 3 : 2

1.2 กระทรวงอื่น ๆ จัดการอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา เป็นลักษณะแบบผลิตเองใช้เองเฉพาะทาง เช่น กระทรวงสาธารณสุข จัดหลักสูตรพยาบาลและผู้ช่วยพยาบาล เป็นต้น ในปี 2543 มีนักศึกษาประมาณ 13,000 คน

1.3 สถาบันอุดมศึกษาระดับปริญญา จัดการอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา ในปีการศึกษา 2542 มี 7 สถาบัน และมีนักศึกษาประมาณ 11,000 คน

2. การจัดหลักสูตร

สถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา ทุกสังกัดจะเปิดสอนหลักสูตรที่เน้นวิชาชีพเป็นหลัก ทั้งที่เป็นหลักสูตรประกาศนียบัตร

วิชาชีพชั้นสูงและประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค ในการควบคุมมาตรฐานนั้น ก็เป็นไปตามสังกัดและมาตรฐานหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัยกำหนด

3. การกระจายที่ตั้ง

การกระจายที่ตั้งของสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา จะมี**สถาบันของรัฐ** 1) สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ กระจายอยู่ทุกเขตการศึกษา (12 เขต) และเกือบทุกจังหวัดยกเว้นจังหวัดหนองบัวลำภู มุกดาหาร และอำนาจเจริญ 2) สังกัดกระทรวงทบวงกรม รัฐวิสาหกิจและหน่วยงานอื่นของรัฐ กระจายอยู่ใน 29 จังหวัด (รวมกรุงเทพมหานคร) ทั่วประเทศ **ทบวงมหาวิทยาลัย** 26 จังหวัด (รวมกรุงเทพมหานคร) และ**หน่วยงานเอกชน** กระจายอยู่ใน 63 จังหวัดทั่วประเทศ

4. จำนวนผู้เรียน

จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในปี พ.ศ. 2540 - 2541 ตามตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาต่ออในระดับอุดมศึกษามีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ทำให้ความต่างระหว่างผู้สำเร็จมัธยมศึกษาตอนปลายและนักศึกษาใหม่ระดับอุดมศึกษามากขึ้นทุกปี

5. การประกันคุณภาพการศึกษา

ผลจากการประเมินสมรรถนะการจัดการศึกษาของประเทศ ไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาวิทยาศาสตร์ในระดับอุดมศึกษา ปี 2540 มีอัตราการเข้าเรียนร้อยละ 19 เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศ อื่นที่มีระดับสูงกว่าสูงสุดถึงร้อยละ 39 และผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ จากการแข่งขันโอลิมปิก วิชาการในช่วงปี 2538 - 42 ที่ต่ำกว่าประเทศจีน ไต้หวัน เกาหลี และสิงคโปร์ ทำให้ต้องคำนึงถึงคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ในทุกระดับ

6. การบริหารงานบุคลากร

การบริหารงานบุคคลของบุคลากรสถาบันอุดมศึกษาระดับ ต่ำกว่าปริญญา ปัจจุบันอยู่ภายใต้องค์กรการบริหารงานบุคคล แตกต่างกันไปตามที่สังกัดของหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการ อุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา อันส่งผลทำให้เกิดความแตกต่าง เกี่ยวกับสถานภาพของตำแหน่ง หลักเกณฑ์ และวิธีการบริหาร บุคคลตลอดจนความก้าวหน้าทางวิชาชีพ

7. การเทียบโอน

การเทียบโอนการศึกษา ซึ่งแบ่งเป็นการเทียบระดับและการ เติบโอนผลการเรียนนั้น มีการเทียบโอนในระหว่างสถาบันที่อยู่ใน ประเภทเดียวกัน มีการจัดการศึกษาในระบบและเป็นสถาบันที่ได้

รับการรับรองวิทยฐานะ ผู้จบหลักสูตรอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สามารถเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ แต่ยังไม่มีการเทียบระดับของการศึกษานอกระบบหรือตามอัธยาศัย ส่วนการเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาในระบบ ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐประเภทจำกัดรับในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย มีการเทียบโอนเฉพาะในระหว่างสถาบันที่มีการทำความตกลงเท่านั้น โดยไม่รับเทียบโอนผลการเรียนจากสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ แต่มหาวิทยาลัยไม่จำกัดรับ จะรับเทียบโอนผลการเรียนจากสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่ได้รับการรับรองวิทยฐานะ

นอกจากนี้ การประเมินผลการเรียนรู้เพื่อการเทียบโอนในประเทศไทย เป็นการปฏิบัติเฉพาะในหน่วยงาน โดยยังไม่มีหน่วยงานกลางระดับชาติเพื่อทำหน้าที่เฉพาะ อย่างไรก็ตาม สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ซึ่งมีสภาพเป็นนิติบุคคลมีอิสระในการปฏิบัติ และตัดสินใจภายใต้อำนาจของสภาสถาบันนั้น ๆ จึงทำให้การปฏิบัติบางประการเกี่ยวกับการเทียบโอนและการคัดเลือกผู้เข้าศึกษาต่อแตกต่างกันไป

8. การจัดสรรทรัพยากร

รัฐจัดสรรทรัพยากรให้กับสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาของรัฐ โดยผ่านทางกรม ต้นสังกัด ตามแผนงานการศึกษาของกรมต่าง ๆ เป็นงบประมาณรายปี ส่วนสถานศึกษาเอกชนมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนผู้เรียน ครู คณาจารย์

และสถาบันอุดมศึกษาปัจจุบัน ยังไม่มีระบบที่จะระดมทรัพยากร จากชุมชน รวมทั้งมาตรการส่งเสริมให้ชุมชนบริจาคทรัพย์สินและ ทุนทรัพย์ให้สถานศึกษาสำหรับการจัดเก็บภาษีในปัจจุบันยังจัด เก็บจากส่วนกลาง ภาษีที่องค์กรปกครองท้องถิ่นจัดเก็บนั้นมีเพียง ไม่ถึงร้อยละ 10 ของภาษีทั้งหมด ในปัจจุบัน ยังไม่มีการจัดเก็บ ภาษีเพื่อการศึกษา

9. ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก

สถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา มีความสัมพันธ์ในเชิงนโยบาย หลักสูตรและมาตรฐานการศึกษา งบประมาณและบุคลากรกับหน่วยงานต้นสังกัด ส่วนความร่วมมือในการจัดการศึกษาแบบสมทบกับสถาบันอุดมศึกษาระดับปริญญาที่อยู่บ้างเป็นบางสถาบัน แต่ความร่วมมือกับสถานประกอบการและชุมชน ปัจจุบันยังมีอยู่ไม่มากนัก

ปัญหาที่พบ

1. หน่วยงาน

หน่วยงานที่จัดการศึกษาแม้จะมีหลายหน่วยงาน แต่จากจำนวนนักศึกษาที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้เห็นว่า หน่วยงานที่มีอยู่จะไม่เพียงพอที่จะจัดการศึกษารองรับปริมาณผู้สำเร็จการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาที่เพิ่มขึ้นทุกปี

2. การจัดหลักสูตร

การจัดหลักสูตรที่ขาดความหลากหลายเน้นเฉพาะการจัดวิชาชีพ ไม่เป็นการเปิดโอกาสที่เท่าเทียมกันให้กับผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

3. การกระจายที่ตั้ง

แม้ว่าสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการจะมีจัดกระจายอยู่ทุกเขต แต่การกระจายของสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดอื่นยังไม่ทั่วถึง อีกทั้งไม่มีสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดขององค์กรท้องถิ่น ทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่อยู่ห่างไกลหรืออยู่ในจังหวัดที่ไม่มีสถาบันอุดมศึกษาขาดโอกาสที่จะพัฒนาตนเอง ทำให้ต้องละทิ้งบ้านเกิดเพื่อโอกาสที่จะศึกษาต่อ

4. จำนวนผู้เรียน

จำนวนผู้เรียนที่เพิ่มมากขึ้นทุกปี ในขณะที่สถาบันอุดมศึกษา มีความสามารถในการรับได้เพียงระดับหนึ่ง ทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขาดโอกาสที่จะเรียนต่อ ในขณะที่อาจไม่มีทักษะความสามารถเพียงพอที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงาน

5. การประกันคุณภาพ

จากผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้าน และอัตราการเข้าเรียนสาย

วิทยาศาสตร์ในระดับอุดมศึกษาเพียงร้อยละ 19 ทำให้เห็นว่าจำเป็นต้องจัดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาขึ้น เพื่อพัฒนาการศึกษาในทุก ๆ ด้าน และทุกระดับ เพื่อให้สามารถแข่งขันกับนานาชาติและเพื่อการพัฒนาประเทศได้

6. การบริหารงานบุคคล

คุณวุฒิของครู คณาจารย์ ยังมีบางส่วนที่ไม่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญา หากต้องการยกระดับคุณภาพการศึกษาแล้วต้องพัฒนาที่คุณวุฒิของอาจารย์เป็นหลัก

7. การเทียบโอน

การเทียบโอนที่ยังมีข้อจำกัดอยู่เพียงการศึกษาในระบบและในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่มีการทำความตกลงกันเท่านั้น ยกเว้นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐแบบไม่จำกัดรับ ตลอดจนการประเมินผลการเรียนรู้ที่ไม่มีหน่วยงานกลางดูแลและขาดความยืดหยุ่น ไม่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตหรือก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ ทำให้เกิดความคิดที่จะให้มีการเทียบโอนระหว่างการศึกษาทุกประเภททั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัยาศัย มีการเทียบโอนระหว่างหน่วยงานการศึกษาในทุกสังกัด ทุกหลักสูตร ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องขยายปริมาณการรับนักศึกษาในระดับปีที่จะรองรับผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาได้

8. การจัดสรรทรัพยากร

การจัดสรรทรัพยากรในปัจจุบันที่จัดสรรไปยังหน่วยงานเพื่อกระจายให้สถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญานั้น ยังไม่สะท้อนประสิทธิภาพของการจัดการ ระบบงบประมาณปัจจุบันเป็นไปในระบบแผนงาน โครงการซึ่งไม่คล่องตัวสำหรับสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนพัฒนาหลักสูตรใหม่ให้ทันต่อสังคม ส่วนการกำหนดสัดส่วนการรับภาระค่าใช้จ่ายของผู้เรียนกับรัฐยังไม่ชัดเจนและยังไม่มีมาตรการในการระดมทรัพยากรจากชุมชน

9. ความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก

ปัจจุบันความร่วมมือกับสถานประกอบการและชุมชน เพื่อพัฒนาระดับฝีมือแรงงานและคุณภาพการศึกษายังมีน้อย

บทที่ 3 สภาพการจัดการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาในต่างประเทศ

การศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาในต่างประเทศ ที่มีความก้าวหน้าทางด้านการศึกษา และได้มีการจัดมาเป็นเวลานานแล้ว ทำให้ได้ทราบประสบการณ์การจัดที่ผ่านมาของประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าศึกษา ทั้งนี้ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการเสนอรูปแบบสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาของประเทศไทย ประเทศที่ได้ทำการศึกษา มี 4 ประเทศ คือ

1. ญี่ปุ่น
2. เกาหลี
3. แคนาดา
4. สหรัฐอเมริกา

ญี่ปุ่น

1. ความจำเป็นในการจัดการอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา

ความจำเป็นในการจัดการอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาของประเทศญี่ปุ่น เกิดจากความต้องการของประชาชนในการศึกษาระดับอุดมศึกษาและการปฏิรูปอุตสาหกรรม

1.1 ความต้องการและความนิยมของประชาชนที่จะศึกษาระดับอุดมศึกษามีสูง ทั้งนี้ เนื่องจากความสำเร็จทางการศึกษาของประเทศญี่ปุ่นที่สามารถจัดการศึกษาภาคบังคับถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (9 ปี) จากสถิติการศึกษาของกระทรวงการศึกษา วิทยาศาสตร์ การกีฬา และวัฒนธรรม ประเทศญี่ปุ่น ในปี พ.ศ. 2538 (Ministry of Education Science, Sport and Culture, 1995) พบว่า ร้อยละ 99.99 ของกลุ่มอายุเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และร้อยละ 95.8 ของกลุ่มอายุเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การที่เยาวชนได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในอัตราสูงดังกล่าว ทำให้เกิดความต้องการที่จะศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพิ่มมากขึ้น จากสถิติการศึกษาปีเดียวกัน พบว่า ร้อยละ 45.2 ของกลุ่มอายุเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งรวมทั้งในมหาวิทยาลัย วิทยาลัยสองปี และวิทยาลัยเทคนิค

1.2 การขยายตัวของอุดมศึกษาเพื่อรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศญี่ปุ่นเกิดขึ้นตั้งแต่ก่อนยุคสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งปรากฏมีสถาบันอุดมศึกษาของญี่ปุ่นหลากหลายรูปแบบ

นอกเหนือจากมหาวิทยาลัยที่มีมาแต่เดิม คือ มีโรงเรียนเทคนิค (technical school) โรงเรียนฝึกหัดครู (normal school) และวิทยาลัย (college) ซึ่งอยู่ในระดับฐานของมหาวิทยาลัย (ฉันทนา จันทรบรรจง 2542 : 25) หลังจากแพ้สงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศญี่ปุ่นอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของประเทศที่ชนะสงคราม ในปี พ.ศ. 2489 คณะทำงานเพื่อการเสนอแนะการปฏิรูปการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น (The First United State Education Mission) จากสหรัฐอเมริกา ได้เสนอแนะให้ปฏิรูประบบการศึกษาของญี่ปุ่นตามทฤษฎีการศึกษาใหม่ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล และในส่วนของเกี่ยวกับอุดมศึกษา ได้เสนอแนะว่า ควรเป็นการศึกษาที่สร้างมาตรฐานความคิดแบบอิสระความกล้าในการสอบถามสิ่งที่ไม่รู้ และจัดให้สอดคล้องกับความคาดหวังของประชาชน สถาบันอุดมศึกษาควรเป็นอิสระสามารถทำการวิจัยได้อย่างเสรี และเปิดโอกาสให้แก่ปวงชน นอกจากนี้ คณะทำงานได้เร่งรัดให้จัดทำแผนพัฒนามหาวิทยาลัย ให้มีความเสมอภาคระหว่างชายหญิง และเน้นความสำคัญของการศึกษาพื้นฐาน หรือการศึกษาทั่วไป (general education) (Nagai Michio, 1983 : 48 อ้างถึงใน ฉันทนา จันทรบรรจง 2542 : 27)

การปฏิรูปอุดมศึกษาตามแนวทางที่ได้รับการเสนอแนะจากคณะทำงานการปฏิรูปการศึกษาจากสหรัฐอเมริกา ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ส่งผลให้มีสถาบันอุดมศึกษาประเภทต่าง ๆ (ฉันทนา จันทรบรรจง 2542 : 28-33) ดังนี้

1) มหาวิทยาลัย ซึ่งแบ่งออกตามสังกัดได้เป็นมหาวิทยาลัยแห่งชาติ (national university) มหาวิทยาลัยท้องถิ่นระดับจังหวัด (prefectural university) มหาวิทยาลัยท้องถิ่นระดับเทศบาล (municipal university) และมหาวิทยาลัยเอกชน (private university) เปิดสอนหลักสูตร 4 ปี ยกเว้นหลักสูตรแพทยศาสตร์ ทันตแพทยศาสตร์ และสัตวแพทยศาสตร์ ซึ่งเป็นหลักสูตร 6 ปี

2) วิทยาลัยหรือจูเนียร์คอลเลจ เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการเรียนการสอน หลักสูตร 2 หรือ 3 ปี ซึ่งไม่เคยมีในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ผู้ให้การสนับสนุนการจัดตั้งจูเนียร์คอลเลจส่วนใหญ่เป็นนักอุตสาหกรรมที่ต้องการให้มีโรงเรียนฝึกอบรวมการอุตสาหกรรมไว้ในระบบอุดมศึกษา แต่ต่อมารัฐบาลได้จัดตั้งวิทยาลัยเทคนิค (higher technical school) ขึ้นในปี พ.ศ. 2504 เป็นสถาบันการศึกษาที่เน้นการฝึกอาชีพด้านอุตสาหกรรมโดยเฉพาะ จึงได้ปรับวิทยาลัยแบบจูเนียร์คอลเลจให้แตกต่างออกไปจากวิทยาลัยเทคนิค โดยได้ปรับพระราชบัญญัติการศึกษาในระบบโรงเรียน (The School Education Law) ในปี พ.ศ. 2507 กำหนดวัตถุประสงค์ของจูเนียร์คอลเลจเพื่อจัดการศึกษาทั่วไปและการศึกษาวิชาชีพชั้นสูงให้แก่ผู้จบชั้นมัธยมศึกษา เพื่อพัฒนาสติปัญญาและความสามารถในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

จูเนียร์คอลเลจส่วนใหญ่จัดตั้งโดยภาคเอกชน ส่วนใหญ่จัดองค์การเป็นภาควิชามากกว่าคณะวิชา โปรแกรมการศึกษามัก

จะเบ็ดเสร็จในตนเอง ภาควิชาที่นิยมจัด คือ คหกรรมศาสตร์ พยาบาลศาสตร์ และวรรณคดี บทบาทที่สำคัญอีกประการหนึ่งของสถาบันอุดมศึกษาแบบนี้ คือ การจัดอุดมศึกษาสำหรับสตรี สถิติจากกระทรวงศึกษาธิการของประเทศญี่ปุ่นระบุว่า จำนวนนักศึกษาหญิงในจูเนียร์คอลเลจเมื่อปี พ.ศ. 2509 คิดเป็นร้อยละ 85 และกว่าครึ่งหนึ่งของจูเนียร์คอลเลจของเอกชนมีนักศึกษาเป็นหญิงล้วน (Monbusho, 1984 : 1 อ้างถึงใน ฉันทนา จันทร์บรรจง 2542 : 30-31)

3) วิทยาลัยเทคนิคหรือโรงเรียนเทคนิคชั้นสูง (higher technical schools หรือ technical colleges หรือ college of technology) เริ่มก่อตั้งเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2504 เพื่อเตรียมวิศวกรที่สามารถติดตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีได้ วิทยาลัยเทคนิครับผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเข้าเรียนต่ออีก 3 หรือ 5 ปี หลักสูตรที่สอนผสมระหว่างการศึกษาทั่วไป (general education) กับการศึกษาด้านเทคนิค (technical education) ซึ่งรัฐบาลได้ให้การสนับสนุนจัดตั้งสถาบันการศึกษาประเภทนี้เป็นอย่างมาก สถิติการศึกษาจากกระทรวงการศึกษา วิทยาศาสตร์ การกีฬา และวัฒนธรรม เมื่อปี พ.ศ. 2542 (Ministry of Education Science, Sport and Culture, 2000) พบว่า ในจำนวนวิทยาลัยเทคนิคทั้งสิ้น 62 แห่ง เป็นวิทยาลัยที่จัดตั้งโดยรัฐบาลกลาง 54 แห่งรัฐบาลท้องถิ่น 5 แห่ง ซึ่งเป็นร้อยละ 95 ของวิทยาลัยเทคนิคทั้งหมด

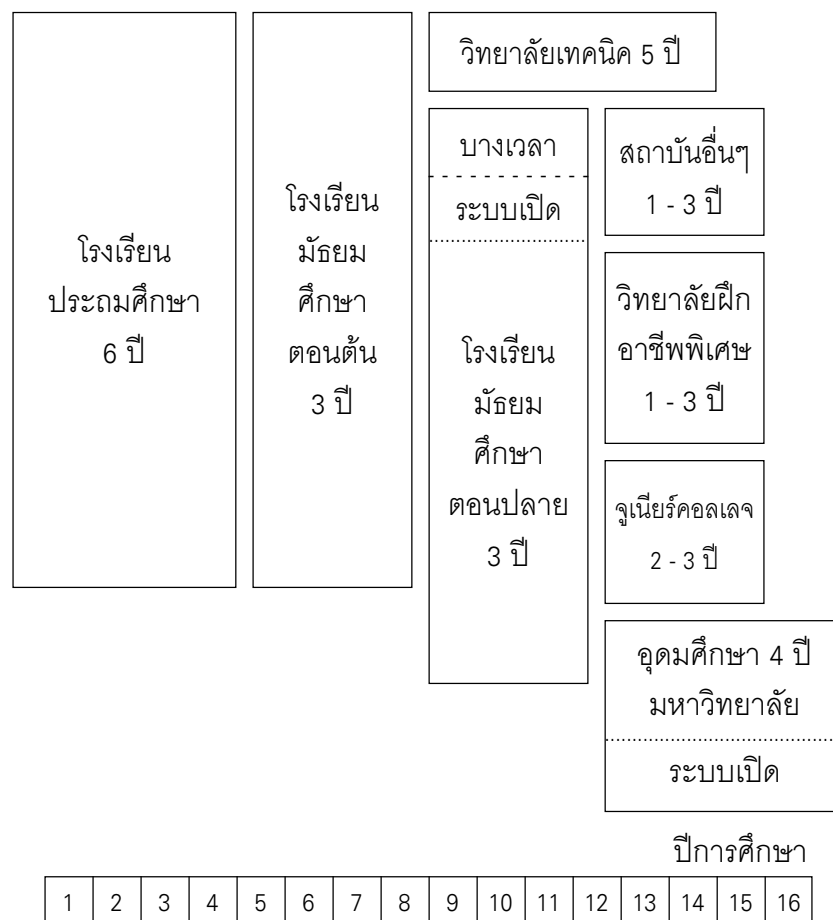
4) วิทยาลัยฝึกอบรมวิชาชีพพิเศษ (special training colleges) เป็นสถาบันที่จัดการฝึกอาชีพเฉพาะทางให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือสูงกว่า หลักสูตรการฝึกอบรม มีทั้งระยะสั้นปีเดียวและระยะยาวเป็นเวลาหลายปี สาขาวิชาที่เปิดสอนได้แก่ พยาบาล ภาษาต่างประเทศ ศิลปะ ดนตรี เกษตร การบัญชี และการจัดการสารสนเทศ

5) สถาบันอื่น ๆ ที่ไม่อยู่ภายใต้ข้อกำหนดของพระราชบัญญัติ การศึกษาในระบบโรงเรียนเช่น วิทยาลัยฝึกอบรมวิชาชีพชั้นสูง สถาบันการศึกษาชั้นสูงด้านการป้องกันประเทศ วิทยาลัยการ ประมง วิทยาลัยการอวกาศ

นอกจากนี้ ยังมีการจัดการศึกษาภาคค่ำและการศึกษาทางไกล (evening courses and correspondence courses) โดย มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่ไม่สามารถ เรียนในเวลาปกติได้

2. โครงสร้างการจัดการศึกษา

แผนภาพที่ 2.1 โครงสร้างการจัดการศึกษาของประเทศญี่ปุ่นมีลักษณะดังนี้

ที่มา : แปลจาก The Research and Statistics Planning Division, Minister's Secretariate, Ministry of Education, Science, Sports and Culture (Aug, 2000)

สถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาของประเทศญี่ปุ่นที่เป็นจูเนียร์คอลเลจและวิทยาลัยเทคนิค จะจัดตั้งได้โดยหน่วยงาน 3 ประเภทเท่านั้น คือ รัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น และนิติบุคคล จึงเกิดเป็นกลุ่มของสถาบันตามหน่วยงานการจัดตั้งดังนี้

1. สถาบันของรัฐบาลกลาง (national institutions)
2. สถาบันของรัฐบาลท้องถิ่น (local public institutions)
3. สถาบันของเอกชน (private institutions)

การจัดตั้งวิทยาลัยและวิทยาลัยเทคนิคโดยท้องถิ่นหรือเอกชน จะต้องได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีสภาพที่ปรึกษาพิจารณาเสนอแนะการอนุมัติ (Monbusho, 1984 : 3 อ้างถึงใน ฉันทนา จันทร์บรรจง 2542 : 33)

การจัดตั้งวิทยาลัยฝึกอบรมวิชาชีพพิเศษ (special training college) หน่วยงานอื่นนอกเหนือจากรัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น และนิติบุคคล อาจจัดตั้งได้หากมีคุณสมบัติดังนี้ (1) มีพื้นฐานทางการเงินที่เพียงพอ (2) มีความรู้และประสบการณ์ที่เหมาะสม และ (3) มีคุณสมบัติอื่น ๆ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด การจัดตั้งวิทยาลัยฝึกอบรมวิชาชีพพิเศษของเอกชนจะต้องผ่านการอนุมัติของผู้ว่าราชการจังหวัดก่อนขอความเห็นชอบจากกระทรวงศึกษาธิการ หากเป็นสถาบันในสังกัดรัฐบาลท้องถิ่นจะต้องผ่านการอนุมัติของสภาการศึกษาจังหวัดตามเกณฑ์ที่ระบุในกฎกระทรวง (Monbusho, 1984 : 48 อ้างถึงใน ฉันทนา จันทร์บรรจง 2542 : 35-36)

จำนวนสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาของประเทศ
ญี่ปุ่นจำแนกตามสังกัด ในปี พ.ศ. 2543 แสดงดังตารางต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2.2 จำนวนสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา
ของประเทศญี่ปุ่นจำแนกตามสังกัด ในปี พ.ศ.
2543

ประเภทสถานศึกษา	จำนวนสถาบัน			
	รัฐบาล กลาง	รัฐบาล ท้องถิ่น	เอกชน	รวม
วิทยาลัยเทคนิค	54	5	3	62
จูเนียร์คอลเลจ	20	55	497	572
วิทยาลัยฝึกอบรมวิชาชีพพิเศษ	139	217	3195	3551
สถานศึกษาอื่น ๆ	2	40	2236	2278

ที่มา : The Research and Statistics Planning Division, Minister's Secretariate,
Ministry of Education, Science, Sports and Culture (Aug, 2000).

จากตาราง แสดงจำนวนสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่า
ปริญญาของประเทศญี่ปุ่น จะเห็นได้ว่า วิทยาลัยเทคนิคส่วนใหญ่
จัดตั้งโดยรัฐ แต่จูเนียร์คอลเลจ วิทยาลัยฝึกอบรมวิชาชีพพิเศษ
สถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ส่วนใหญ่จัดตั้งโดยเอกชน

3. หลักสูตร มาตรฐานหลักสูตร และการประกัน คุณภาพ

หลักสูตรและมาตรฐานหลักสูตร

ในการปฏิรูปอุดมศึกษาของประเทศญี่ปุ่นด้านหลักสูตรนั้น ได้มีการเสนอให้ยกเลิกการแบ่งโครงสร้างหลักสูตรในลักษณะเดิมที่ แบ่งเป็นหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป (general education) และหมวด วิชาเฉพาะสาขา (specialized education) ให้เป็นโครงสร้าง หลักสูตรแบบเปิดกว้าง นับหน่วยกิตการจบการศึกษาแบบ หน่วยกิตรวม และส่งเสริมให้เปิดสอนสาขาวิชาใหม่ เช่น สาขา วิชาสารสนเทศ และสาขาวิชาเกี่ยวกับการต่างประเทศ เป็นต้น (ฉันทนา จันทรืบรรจง 2542 : 85-86)

หลักสูตรที่เปิดสอนในสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา ของประเทศญี่ปุ่น มีลักษณะดังนี้

3.1 จูเนียร์คอลเลจ เปิดสอนหลักสูตร 2 - 3 ปี ในสาขาวิชา ต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นวิชาคหกรรมศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศึกษา ศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ เป็นต้น ผู้สำเร็จการศึกษาจากจูเนียร์ คอลเลจ จะได้วุฒิกิจการศึกษาระดับประกาศนียบัตร Associate Degree

ในปี พ.ศ. 2537 ได้มีการปฏิรูปหลักสูตรในจูเนียร์คอลเลจ ได้แก่ อนุมัติให้โอนหน่วยกิตจากจูเนียร์คอลเลจแห่งอื่น การยกเลิก รายวิชาการศึกษาทั่วไป (general education) ที่เคยจัดแต่เดิม เปลี่ยนเป็นรายวิชาการศึกษาพื้นฐาน (basic education courses)

ที่ออกแบบให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนมากขึ้น มีการร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในเครือ เพื่อเปิดสอนหลักสูตรรายวิชาการศึกษาทั่วไปที่มีมาตรฐานสูงขึ้น (ฉันทนา จันท์บรรจง 2542 : 97)

3.2 วิทยาลัยเทคนิค เปิดสอนหลักสูตรวิชาชีพ ได้แก่ วิศวกรรมเครื่องกล วิศวกรรมไฟฟ้า วิศวกรรมคอมพิวเตอร์และสารสนเทศ เคมีและวัสดุศาสตร์ วิศวกรรมโยธา สถาปัตยกรรม เป็นต้น เป็นหลักสูตร 5 ปี ประกอบด้วย วิชาการศึกษาทั่วไป จำนวน 82 หน่วยกิต และวิชาเฉพาะจำนวน 85 หน่วยกิต รวมทั้งสิ้น 167 หน่วยกิต การจัดการเรียนการสอนวิชาเฉพาะเน้นการทดลอง การฝึกปฏิบัติ และทฤษฎี ส่วนวิชาการศึกษาทั่วไปเน้นเพื่อการสร้างเสริมลักษณะนิสัย (the formation of character) (Ministry of Education Science, Sport and Culture, 2000) ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยเทคนิคจะได้วุฒิกการศึกษาด้าน Technical Associate Degree

จากการปฏิรูปวิทยาลัยเทคนิค พบว่า ในวิทยาลัยเทคนิคบางแห่งมีการขยายสาขาวิชาต่าง ๆ ได้แก่ การสื่อสารและสารสนเทศ ปรับโครงสร้างเคมีอุตสาหกรรมเป็นวิศวกรรมวัสดุ และปรับโครงสร้างวิศวกรรมโยธาเป็นวิศวกรรมสิ่งแวดล้อมและสังคมเมือง (ฉันทนา จันท์บรรจง 2542 : 99) ในปี พ.ศ. 2537 วิทยาลัยเทคนิคเกือบทุกแห่งได้ทำการปรับปรุงหลักสูตร มีการลดจำนวนหน่วยกิต (ฉันทนา จันท์บรรจง 2542 : 100)

3.3 วิทยาลัยฝึกอบรมวิชาชีพพิเศษ เปิดสอนหลักสูตรสาขาวิชาต่าง ๆ ดังนี้ อุตสาหกรรมสิ่งทอ เกษตรศาสตร์ การบริการทางการแพทย์ สาธารณสุขศาสตร์ การบัญชี การจัดการ สารสนเทศ ศึกษาศาสตร์ สวัสดิการสังคม ศิลปวัฒนธรรมพยาบาลศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ ดนตรี การศึกษาทั่วไป และการจัดการภายในบ้าน เป็นต้น

หลังการปฏิรูปการศึกษาของญี่ปุ่น มีการยกเลิกข้อบังคับเกี่ยวกับหลักสูตรของวิทยาลัยฝึกอบรมวิชาชีพพิเศษ ที่ระบุให้มีวิชาเฉพาะมากกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด เพื่อที่จะให้หลักสูตรมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ทุกด้าน ปรับปรุงกลไกการประเมินผลและกลไกการบริหารจัดการอื่น ๆ เพื่อให้สามารถเทียบโอนหน่วยกิตกับสถาบันอุดมศึกษาประเภทอื่นได้ (ฉันทนา จันทรืบรรจง 2542 : 73-74) นอกจากนี้ ในการปรับปรุงแก้ไขระเบียบว่าด้วยเกณฑ์มาตรฐานการจัดตั้งวิทยาลัยฝึกอบรมวิชาชีพพิเศษ ในปี พ.ศ. 2537 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น โดยให้สอนหลักสูตรระดับประกาศนียบัตร ที่เรียกว่า technical associate degree ได้ มีหลักเกณฑ์ว่า เป็นหลักสูตรตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป และมีเวลาเรียนอย่างน้อย 1,700 ชั่วโมง และต้องมีการประเมินผลการเรียนด้วยระบบการสอบตามเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษา กำหนดให้ (ฉันทนา จันทรืบรรจง 2542 : 100)

การประกันคุณภาพ

จูนีเยร์คอลเลจประมาณร้อยละ 68 ของทั้งหมด ได้นำระบบกำกับดูแล ประเมิน และปรับปรุงตนเอง (self-monitoring and

self-evaluation) ไปใช้แล้ว (ฉันทนา จันท์บรรจง 2542 : 97) ส่วนวิทยาลัยเทคนิคมีระบบกำกับ ประเมิน และปรับปรุงตนเองตามระเบียบว่าด้วยเกณฑ์มาตรฐานการจัดตั้งวิทยาลัยเทคนิค

4. การบริหารบุคลากร

จากข้อมูลกระทรวงการศึกษา วิทยาศาสตร์ การกีฬา และวัฒนธรรม (Monbusho, 1984, 48-50 อ้างถึงใน ฉันทนา จันท์บรรจง 2542 : 37) พบว่า การบริหารบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาของประเทศญี่ปุ่นมีลักษณะดังนี้

บุคลากรสายผู้สอน ในญี่ปุ่นยึดถือและวิทยาลัยเทคนิคของรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่น มีสถานภาพเป็นข้าราชการตามกฎหมายข้าราชการทั่วไปและกฎหมายเฉพาะสำหรับข้าราชการทางการศึกษา ที่กำหนดระเบียบการสรรหา การเลื่อนตำแหน่ง การเกษียณอายุราชการ การฝึกอบรม บุคลากรสายผู้สอนในญี่ปุ่นยึดถือและมีตำแหน่งวิชาการเป็นศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ในแต่ละภาควิชา ส่วนบุคลากรสายผู้สอนในวิทยาลัยเทคนิคมีระเบียบปฏิบัติที่แตกต่างกับวิทยาลัยแบบญี่ปุ่นยึดถือ แต่ก็มีกำหนดตำแหน่งศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ในแต่ละภาควิชาเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ ยังมีผู้ช่วยวิจัย (research assistant) อีกด้วย

บัญชีเงินเดือนและสวัสดิการ สำหรับผู้สอนญี่ปุ่นยึดถือของรัฐบาลกลาง กำหนดโดยกฎหมายที่ให้หน่วยงานบริหารงานบุคคลแห่งชาติ (The National Personnel Authority) เสนอแนะ

บัญชีเงินเดือนและสวัสดิการ บัญชีเงินเดือนและสวัสดิการของผู้สอนวิทยาลัยเทคนิคจะแตกต่างออกไป ส่วนผู้สอนในสถาบันเอกชนได้รับเงินเดือนและสวัสดิการตามที่สถาบันนั้น ๆ กำหนด

การบริหารโดยองค์คณะบุคคล จูเนียร์คอลเลจมีการบริหารโดยองค์คณะบุคคลคล้ายกับในมหาวิทยาลัย มักจะมีแต่ภาควิชา ไม่มีคณะวิชา ส่วนวิทยาลัยเทคนิคไม่มีข้อกำหนดให้มีคณะกรรมการบริหาร สำหรับการบริหารโดยคณะบุคคลในจูเนียร์คอลเลจนั้น เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาในระบบโรงเรียนที่กำหนดให้มีคณะกรรมการประจำภาควิชาทำหน้าที่บริหารกิจการในภาควิชา นั้น ได้แก่ จัดองค์การภายในภาควิชา จัดทำหลักสูตร จัดการรับเข้า การให้ออก การจบการศึกษาของนักศึกษา จัดสวัสดิการและการแนะแนวนักศึกษา และบริหารงานบุคคลในภาควิชา ส่วนการบริหารจูเนียร์คอลเลจโดยรวมจะมีคณะกรรมการบริหาร และมีคณะกรรมการที่ปรึกษาที่ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกได้มีส่วนร่วมให้คำแนะนำในการบริหารจัดการวิทยาลัย

5. การจัดสรรงบประมาณ

สถาบันอุดมศึกษาในประเทศญี่ปุ่นไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณเท่าที่ควร โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาของเอกชนที่รับภาระการรับนักศึกษาเข้าเรียนถึงร้อยละ 75 ของนักศึกษาอุดมศึกษาทั้งหมด เนื่องจากรัฐบาลให้ความสำคัญกับการศึกษา

ระดับล่างมากกว่า จากข้อมูลในปี พ.ศ. 2524 เงินอุดหนุนจากรัฐบาลกลาง ที่ให้กับสถาบันอุดมศึกษาทุกสังกัดโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 20 เท่านั้น ที่เหลือร้อยละ 80 ของค่าใช้จ่าย เป็นส่วนที่สถาบันอุดมศึกษาทั้งหลายจะต้องช่วยเหลือตนเอง และเมื่อปี พ.ศ. 2525 วิทยาลัยฝึกอบรบวิชาชีพพิเศษของเอกชนได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลท้องถิ่นและอื่น ๆ เพียงร้อยละ 3 เท่านั้น (Monbusho, 1984 : 6-7)

รัฐบาลได้พยายามแก้ปัญหาด้านงบประมาณเพื่อการอุดมศึกษา โดยได้จัดให้มีระบบทุนการศึกษาและเงินกู้เพื่อการศึกษา แบบไม่มีดอกเบี้ยสำหรับนักศึกษาในวิทยาลัยเอกชน และให้สถาบันเอกชนกู้ยืมเงินระยะยาวแบบดอกเบี้ยต่ำเพื่อดูแลรักษา อุปกรณ์และเครื่องมือ มีการลดหย่อนภาษี การจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือเพื่อสนับสนุนการซื้ออุปกรณ์สื่อประสม เพื่อใช้ในการสอนและสนับสนุนการสร้างตึกให้ทันทันต่อแผ่นดินไหว ตลอดจนสนับสนุนงบดำเนินการของสถาบันเอกชน ซึ่งในปี พ.ศ. 2542 มียอดเงินสนับสนุนงบดำเนินการสถาบันเอกชนถึง 300.7 พันล้านบาท (Ministry of Education Science, Sport and Culture, 2000)

6. การเทียบโอนหน่วยกิต

การเทียบโอนหน่วยกิตในสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาในประเทศญี่ปุ่นอันเป็นผลจากการปฏิรูปการศึกษา ได้แก่

6.1 ให้มีระบบโควตาเพื่อรับโอนนักศึกษาจากจูเนียร์คอลเลจ และวิทยาลัยเทคนิค พร้อมทั้งให้ระบุจำนวนและโควตาศึกษาที่จะรับโอนเข้าศึกษาในแต่ละคณะวิชาของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ (ฉันทนา จันทรบรรจง 2542 : 76) ทั้งนี้ เนื่องจากผู้สำเร็จการศึกษาจากสถานศึกษาดังกล่าวนิยมศึกษาต่อในระดับปริญญามากขึ้น ทำให้มีความต้องการศึกษาต่อในอัตราสูงขึ้น

6.2 จัดตั้งสถาบันแห่งชาติเพื่อรับรองปริญญา (The National Institution for Academic Degrees) ให้มีหน้าที่สำคัญ 2 ประการ คือ (1) รับรองปริญญาให้แก่ผู้จบจากจูเนียร์คอลเลจหรือวิทยาลัยเทคนิค ที่เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยหรือในระดับปริญญาของวิทยาลัยที่ได้รับอนุมัติจากสถาบันนี้ (2) รับรองปริญญาให้แก่ผู้ที่ย้ายจากสถาบันอุดมศึกษาประเภทอื่น ๆ ที่ได้รับอนุมัติจากสถาบันแห่งชาติเพื่อรับรองปริญญาให้เปิดสอนถึงระดับปริญญา เช่น สถาบันการศึกษาชั้นสูงด้านการป้องกันประเทศ วิทยาลัยการประมง วิทยาลัยการอวกาศ (ฉันทนา จันทรบรรจง 2542 : 77)

6.3 ให้มีระบบรับรองหน่วยกิตแก่ผู้ศึกษาจากวิทยาลัยฝึกอบรมวิชาชีพิเศษและสถาบันการศึกษาประเภทอื่น ๆ รวมถึงจูเนียร์คอลเลจด้วย โดยให้สิทธิแก่มหาวิทยาลัยที่จะเทียบโอนหน่วยกิตให้แก่ผู้ที่จบจากสถาบันอุดมศึกษาประเภทอื่นเหล่านั้น ทั้งนี้ นักศึกษาที่ขอเทียบโอนจะต้องผ่านการทดสอบวัดความสามารถ (proficiency tests) ที่กระทรวงศึกษาธิการรับรองคุณวุฒิว่าสูงถึงมาตรฐานมหาวิทยาลัย (ฉันทนา จันทรบรรจง 2542 : 77) การ

ปฏิรูปในลักษณะนี้มีสาเหตุมาจากก่อนการปฏิรูป การศึกษาในวิทยาลัยฝึกอาชีพพิเศษไม่สามารถเทียบโอนหน่วยกิตกับสถาบันอุดมศึกษาประเภทอื่น ๆ แม้ว่าระดับความรู้ที่จัดสอนอาจเทียบเคียงกันได้ เพราะหลักสูตรเน้นวิชาเฉพาะมากเกินไปและนักศึกษาไม่ต้องผ่านระบบสอบเข้ามหาวิทยาลัย

7. ความสัมพันธ์กับหน่วยงานต่าง ๆ

สถาบันอุดมศึกษาในประเทศญี่ปุ่นมีการปฏิรูปความสัมพันธ์กับภาคเอกชนและชุมชน (ฉันทนา จันท์บรรจง 2542 : 106) ดังนี้

7.1 ความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับภาคอุตสาหกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีการจัดตั้งเงินทุนหลักทรัพย์เพื่อส่งเสริมวิศวกรระดับสูง (The Trust for Fostering Advanced Engineers) โดยองค์การทางเศรษฐกิจ ในปี พ.ศ. 2533 ให้เงินอุดหนุนมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยเทคนิคที่มีความเข้มแข็งในการจัดการศึกษาต่อเนื่องแก่ผู้ทำงานแล้ว

7.2 การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารจากสถาบันอุดมศึกษาสู่ชุมชน โดยที่คณะกรรมการอุดมศึกษาแห่งชาติได้จัดตั้งระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทำให้ข้อมูลข่าวสารจากมหาวิทยาลัยในประเทศญี่ปุ่นแพร่หลายไปสู่บุคคลทั่วไปได้อย่างรวดเร็ว

7.3 ความร่วมมือกับชุมชนในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต พบว่า ในปี พ.ศ. 2537 มีประชาชนจำนวนมากถึง 544,101 คน เข้าศึกษาอบรมในหลักสูตรต่อเนื่อง จำนวน 4,590 หลักสูตร ใน

วิทยาลัยชุมชน :
รูปแบบสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา เล่มที่ 1/2

มหาวิทยาลัย 452 แห่ง เนื้อหาของหลักสูตรที่จัดการศึกษาอบรม มีความหลากหลาย บางหลักสูตรมุ่งยกระดับความรู้ทั่วไป บางหลักสูตรเน้นวิชาชีพ และบางหลักสูตรเน้นลักษณะเด่นของ ภูมิภาคหรือมหาวิทยาลัยนั้น ๆ

เกาหลี่

1. ความจำเป็นในการจัดการศึกษาอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา

ยุคโลกาภิวัตน์และสารสนเทศก่อให้เกิดงานประเภทใหม่ๆ ที่มีความหลากหลายมากขึ้นเรื่อย ๆ ในเวลาเดียวกันความเจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี ส่งผลให้งานในลักษณะเดิมค่อย ๆ หดไป การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดในการปลูกฝังความรู้ความสามารถและความชำนาญให้กับปัจเจกชน เพื่อช่วยให้สามารถปรับเปลี่ยนตนเอง ให้เข้ากับความเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานได้สำเร็จ อีกทั้งทำให้เกิดความพึงพอใจและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

สถานการณ์ที่เป็นจริงในปัจจุบันชี้ให้เห็นว่าทุก ๆ ปีจะมีเยาวชนประมาณ 100,000 คน เข้าสู่ตลาดแรงงานโดยที่ไม่มี การเตรียมพร้อมทางด้านวิชาชีพที่เหมาะสม ขณะเดียวกัน มีอีก ส่วนหนึ่งของเยาวชนที่ไม่สามารถเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษา และจำเป็นต้องเข้าสู่ตลาดแรงงาน ทั้งที่ยังต้องการเข้าศึกษาต่อ ในขั้นสูงต่อไป

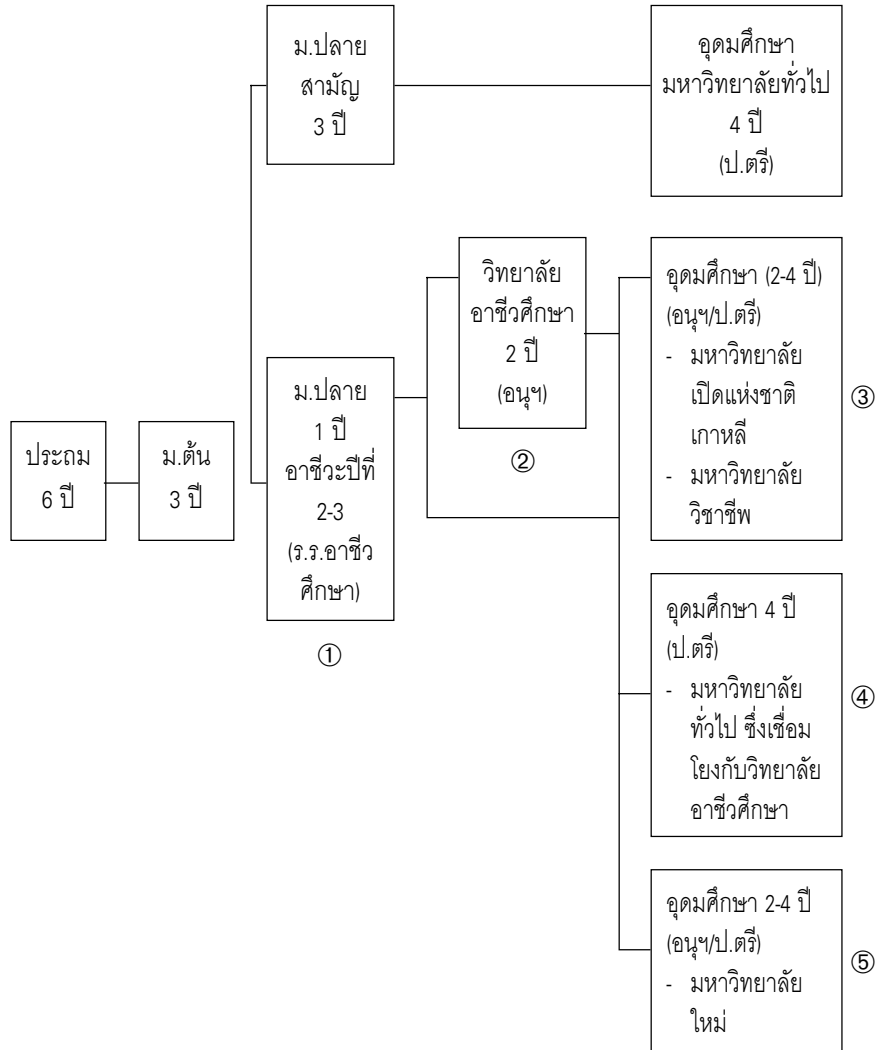
วัตถุประสงค์หลักของการปฏิรูปจึงเป็นการวางรากฐานให้เกิด “ระบบอาชีวศึกษาตลอดชีวิต” เพื่อส่งเสริมให้เกิด “สังคมแห่ง การเรียนรู้ที่เปิดกว้างตลอดชีวิต” ซึ่งในที่สุดปัจเจกชนก็จะได้รับการพัฒนาที่สอดคล้องกับความสามารถพิเศษและความสนใจของ

ตนเอง ควบคู่ไปกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพสูง
ซึ่งตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานด้วย

2. โครงสร้างการจัดการศึกษา

การปฏิรูปการอาชีวศึกษาจะทำให้อาชีวศึกษาในโรงเรียน
กลายเป็นการศึกษาพื้นฐานของแรงงาน เป้าหมายหลักของการ
ปฏิรูปการศึกษามุ่งไปที่การฝึกฝนผู้เรียนแต่ละคน ให้สามารถวาง
แผนอนาคตที่สอดคล้องกับความสนใจและความสามารถของตนได้
ในขณะเดียวกัน ก็สามารถเลือกสายวิชาการที่สะท้อนความ
ต้องการที่จำเพาะของตนเองด้วย เพื่อสนองการปฏิรูปดังกล่าว
จะมีการเพิ่มจำนวนโรงเรียนมัธยมปลายที่เชี่ยวชาญเฉพาะทาง
เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้ความสามารถและความสนใจของตนเอง
เป็นบรรทัดฐานในการวางอนาคต รวมทั้งความเป็นผู้เชี่ยวชาญ
ในสาขาวิชาชีพบางสาขา

แผนภาพที่ 2.3 โครงสร้างการจัดการศึกษาหลังการปฏิรูป

ที่มา : สรุปแนวคิดจากการปฏิรูปการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ของสาธารณรัฐเกาหลี เพื่อความเป็นผู้นำในยุคสารสนเทศและโลกาภิวัตน์

การขยายโอกาสในการศึกษาต่อของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา

1. โรงเรียนมัธยมปลาย (โรงเรียนอาชีวศึกษา) อาจจะได้เลือก
บูรณาการหลักสูตรในปีที่ 2 - 3 กับหลักสูตรวิทยาลัยอาชีวศึกษา
① → ② = (2 + 2 ปี) = อนุปริญญาหรือกับมหาวิทยาลัยวิชาชีพ
① → ③ = (2 + 4 ปี) = ปริญญาตรี โดยนักเรียนที่จบจากโรงเรียน
อาชีวศึกษามีสิทธิในลำดับต้น ๆ ในการรับคัดเลือกเข้าเรียนใน
สาขาวิชาที่จบมา

2. โรงเรียนมัธยมปลาย (โรงเรียนอาชีวศึกษา) เชื่อมโยง
เข้ากับวิทยาลัยอาชีวศึกษาและจากวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชื่อมโยง
เข้ากับมหาวิทยาลัยวิชาชีพ มหาวิทยาลัยเปิดแห่งชาติเกาหลี
และมหาวิทยาลัยทั่วไป ซึ่งเชื่อมโยงกับวิทยาลัยอาชีวศึกษา

$$\textcircled{1} \rightarrow \textcircled{2} \rightarrow \begin{matrix} \textcircled{3} \\ \textcircled{4} \end{matrix} = \begin{matrix} (2 + 2 \text{ ปี}) \\ \end{matrix} \begin{matrix} \left[\begin{matrix} 2 \text{ ปี} \\ \\ 2 \text{ ปี} \end{matrix} \right] = \text{ปริญญาตรี}$$

3. ผู้จบโรงเรียนมัธยมปลาย (โรงเรียนอาชีวศึกษา) และเข้า
ทำงานทันที จากนั้นเข้าศึกษาจนจบวิทยาลัยอาชีวศึกษาในขณะ
ทำงานไปด้วย

$$\textcircled{1} + \begin{matrix} \textcircled{2} \\ + \\ \text{ทำงาน} \end{matrix} = \begin{matrix} \left[\begin{matrix} 2 \text{ ปี} \\ \\ \text{ทำงาน} \end{matrix} \right] \begin{matrix} \left[\begin{matrix} 2 \text{ ปี} \\ + \\ \text{ทำงาน} \end{matrix} \right] = \text{อนุปริญญา}$$

4. ผู้จบวิทยาลัยอาชีวศึกษาซึ่งทำงานในปัจจุบันหรือผู้ที่จบหลักสูตรจากมหาวิทยาลัยใหม่เข้าเรียนต่อในปีที่ 3 และ 4 ในมหาวิทยาลัยทั่วไป ซึ่งเชื่อมโยงกับวิทยาลัยอาชีวศึกษา

$$\left. \begin{array}{l} \textcircled{2} + \text{ทำงาน} \\ \textcircled{5} \end{array} \right\} \textcircled{4} = \left. \begin{array}{l} 2 \\ 2 \end{array} \right\} 2 \text{ ปี} = \text{ปริญญาตรี}$$

3. หลักสูตรและมาตรฐานหลักสูตร

สถานภาพของวิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยวิชาชีพและมหาวิทยาลัยวิชาชีพได้รับการปรับเปลี่ยนและสร้างเสริมให้เป็นสถาบันการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อคนทุกวัยด้วยวิธีการดังนี้

1. สนับสนุนให้เป็นสถาบันที่เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เพื่อให้ นักเรียนที่จบโรงเรียนอาชีวศึกษาและนักเรียนที่สอบเข้ามหาวิทยาลัยไม่ได้ ตลอดจนผู้ใหญ่ทั่วไปได้เข้ารับการศึกษานิวชาชีพเพิ่มสูงขึ้น

2. เสริมสร้างความร่วมมือและความใกล้ชิดระหว่างภาคอุตสาหกรรมและสถาบันอาชีวศึกษาชั้นสูงให้แข็งแรงยิ่งขึ้น เพื่อยกระดับคุณภาพของการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี

3. เพิ่มศักยภาพของวิทยาลัยอาชีวศึกษา โดยการวางแผนเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนมัธยมปลายเข้ากับวิทยาลัยอาชีวศึกษา (2 + 2) รวมทั้งระหว่างมหาวิทยาลัยเปิดแห่งชาติของเกาหลีกับวิทยาลัยอาชีวศึกษา และต้องขยายโอกาสในการโอนย้ายระหว่างสถานศึกษาให้สะดวกยิ่งขึ้นด้วย

4. ผู้จบจากวิทยาลัยอาชีวศึกษาจะได้รับการประสาทอนุ-
ปริญญา

4. การบริหารบุคลากร

การจ้างครูผู้สอนจะพิจารณาผู้สมัครที่มีประสบการณ์การทำงานในภาคอุตสาหกรรมเป็นพิเศษ ซึ่งในการแต่งตั้งบุคคลดังกล่าว เข้าดำรงตำแหน่งจะมีการให้ความสำคัญอย่างเต็มที่กับงานวิจัยและประสบการณ์การทำงานด้วย

การพัฒนาศักยภาพของครูอาจารย์ผู้ทำการสอน จะกระทำได้โดยมีการเพิ่มขีดความสามารถด้วยการฝึกอบรมให้แก่ครู - อาจารย์ มีการจัดทำ “ระบบการวิจัยในภาคการศึกษา” เพื่อเปิดโอกาสให้ ครู - อาจารย์ ได้เก็บเกี่ยวประสบการณ์จากสถานประกอบการหรือได้รับการฝึกอบรมจากบริษัทอุตสาหกรรมโดยตรง

5. การจัดสรรงบประมาณ

รัฐบาลกลางจะมอบเงินสนับสนุนโดยตรงให้แก่สถาบันการศึกษาของเอกชน พร้อมกันนี้ ก็จะกระตุ้นให้รัฐบาลท้องถิ่นและภาคอุตสาหกรรมให้ความช่วยเหลือด้วย มีการเชื่อมโยงผลการประเมินสถานศึกษาเข้ากับการให้เงินอุดหนุนอย่างเป็นระบบ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการแข่งขันระหว่างสถาบันอาชีวศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพของหลักสูตร

หัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัดจะเป็นผู้กำกับดูแลคณะกรรมการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรม ร่วมกับหัวหน้าองค์กร

ทางเศรษฐกิจของท้องถิ่นเพื่อปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกให้ทันสมัย รวมทั้งจัดวางแผนการลงทุนสำหรับการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมในภูมิภาคด้วย มีการทบทวนกฎหมายพัฒนาการศึกษาด้านอุตสาหกรรม เพื่อบูรณาการเข้ากับกฎหมายส่งเสริมการอาชีวศึกษา โดยจะมีการเปลี่ยนจากชื่อ “สภาการศึกษาอุตสาหกรรม” เป็น “สภาอาชีวศึกษาและการฝึกอบรม” สภาฯ จะให้การสนับสนุนให้มีการใช้อุปกรณ์เครื่องอำนวยความสะดวกและทรัพยากรมนุษย์ร่วมกันระหว่างภาคอุตสาหกรรมกับสถาบันอาชีวศึกษาและการฝึกอบรม

รัฐบาลกลางจะเชื่อมโยงการช่วยเหลือเข้ากับผลการลงทุนจากหัวหน้าองค์กรอิสระส่วนท้องถิ่น รวมทั้งจะโน้มน้าวให้องค์กรอิสระส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการลงทุนเกี่ยวกับหลักสูตรอาชีวศึกษาอย่างจริงจัง

นอกจากนี้ จะมีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยใหม่ขึ้นเพื่อรองรับการผลิตนักศึกษาทางด้านการอาชีวศึกษา โดยมีเกณฑ์ในการจัดตั้งที่เลือกอำนวยให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมได้ ดังนี้

1. อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการฝึกอบรมภาคปฏิบัติควร จะได้รับการชักจูงให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรและการบริหารมหาวิทยาลัยใหม่
2. ผู้ร่วมก่อตั้งมหาวิทยาลัยใหม่ควรจะเป็นผู้รับผิดชอบจัดหาทรัพยากรทางการเงินที่จำเป็นในการจัดตั้งสถานศึกษา แต่หากบริษัทขนาดเล็กและขนาดกลางจะรวมตัวกันจัดตั้งมหาวิทยาลัย

ใหม่ของตนเอง ก็สามารถขอความช่วยเหลือทางการเงินได้จาก “กองทุนสนับสนุนธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง” เพื่อนำมาจัดสร้างอุปกรณ์และเครื่องมืออำนวยความสะดวกที่จำเป็นสำหรับระบบการศึกษาทางไกล

3. อุตสาหกรรมที่จัดส่งพนักงานของตนเองเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยใหม่ สามารถนำค่าเล่าเรียนทั้งหมดลงไว้ในบัญชีค่าใช้จ่ายของบริษัทได้

6. การเทียบโอน

การเทียบโอนเป็นวิธีการหนึ่ง ที่จะช่วยเพิ่มศักยภาพของวิทยาลัยอาชีวศึกษาได้ โดยการวางแผนงานเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนมัธยมปลายเข้ากับวิทยาลัยอาชีวศึกษา โดยเรียนวิชาพื้นฐานในชั้นปีที่ 2 และ 3 ของมัธยมปลายแล้วเข้าเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษา 2 ปี เพื่อรับอนุปริญญาและการเชื่อมต่อระหว่างวิทยาลัยอาชีวศึกษาเข้ากับมหาวิทยาลัยวิชาชีพ มหาวิทยาลัยทั่วไปหรือมหาวิทยาลัยเปิดของเกาหลีอีก 2 ปี เพื่อรับปริญญาตรี นอกจากนี้ ยังมีแนวคิดที่จะขยายโอกาสในการโอนย้ายระหว่างสถานศึกษาให้สะดวกยิ่งขึ้น รวมทั้งการให้สิทธิในลำดับต้น ๆ แก่ นักเรียนจากโรงเรียนในเครือข่ายความร่วมมือในการคัดเลือกเข้าเรียนต่อ

7. ความสัมพันธ์กับหน่วยงานต่าง ๆ

ความสัมพันธ์กับหน่วยงานต่าง ๆ จะมีหลายลักษณะ จากเหตุผลต่าง ๆ คือ

1. ความสัมพันธ์กับสถาบันการศึกษามัธยมศึกษา เพื่อเป็นการปูพื้นฐานก่อนเข้าสู่วิทยาลัยอาชีวศึกษา

2. ความสัมพันธ์กับสถาบันอุดมศึกษา เพื่อเปิดโอกาสทางการศึกษาให้กว้างขึ้น เสริมสร้างศักยภาพทางอาชีวศึกษา

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันอาชีวศึกษาในระดับเดียวกัน เพื่อให้เกิดการแข่งขันกันเอง อันจะเป็นการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาไม่หยุดนิ่ง

4. ความสัมพันธ์กับภาคอุตสาหกรรม ในฐานะผู้ผลิตบุคลากรชั้นนำที่จำเป็นต่อภาคอุตสาหกรรม ทั้งนี้ จะมีการผ่อนคลายความเข้มงวดของกฎระเบียบเพื่อกระตุ้นให้วิทยาลัยอาชีวศึกษาสามารถร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมได้อย่างใกล้ชิด มีการเพิ่มขีดความสามารถในการให้ความรู้ของวิทยาลัยอาชีวศึกษา เพื่อใช้เป็นกลไกส่งเสริมเทคโนโลยีและการจัดการของอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลาง เปิดทางให้ภาคอุตสาหกรรมเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินและการจัดการทางด้านอาชีวศึกษา มีการแลกเปลี่ยนทรัพยากรมนุษย์และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ

แคนาดา

1. ความจำเป็นในการจัดการอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา

การศึกษาในโลกปัจจุบันส่งผลสะท้อนและมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม ตลอดจนเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีการสื่อสารใหม่ ๆ เป้าหมายของการศึกษามีใช้เพียงเพื่อการจ้างงาน แต่ต้องการให้ประชาชนใช้ชีวิตที่น่าพึงพอใจ มีส่วนร่วมในการสร้างชุมชนที่ดีและมีบทบาทร่วมในสังคมอย่างเต็มที่

แนวโน้มล่าสุดที่น่าสังเกตคือ การเรียนรู้ได้กลายเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพราะกิจกรรมทางเศรษฐกิจในปัจจุบันต้องอาศัยความรู้ทางวิชาการเพิ่มมากขึ้น จากการวิจัย พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับที่สูงกว่ามัธยมศึกษาจะหางานได้มากกว่าผู้ไม่จบถึงครึ่งหนึ่ง การศึกษาและความสามารถทางเทคนิคในระดับที่สูงขึ้นจำเป็นสำหรับงานทุกประเภท ไม่เฉพาะงานใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี นับแต่ปี 2533 เป็นต้นมา งานที่ต้องการผู้สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือระดับปริญญาตรีมีจำนวนเพิ่มขึ้นถึง 1.3 ล้านตำแหน่ง ในขณะที่งานสำหรับผู้สำเร็จการศึกษาในระดับต่ำกว่าลดลง 800,000 ตำแหน่ง นอกจากนี้ อัตราการว่างงานก็มีสถิติสูงขึ้น โดยมีช่วงเวลาว่างงานยาวนานขึ้นสำหรับผู้ที่มีการศึกษาน้อย และกลุ่มที่จบระดับอนุปริญญาจะมีรายได้สูงกว่ากลุ่มที่ไม่จบ

นอกจากปัญหาการปรับปรุงขีดความสามารถ ความรู้ และทักษะของนักเรียน นักศึกษา ในสภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีความซับซ้อน ยากลำบาก และเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ปัญหาสังคมอื่น ๆ ที่แคนาดากำลังประสบและต้องปรับระดับการศึกษาของประชาชนให้สูงขึ้นกว่าระดับมัธยม คือ การว่างงานของเด็กวัยรุ่น การที่ชุมชนเมืองขยายมากขึ้น การอพยพย้ายถิ่นฐานที่เพิ่มขึ้น การป้องกันการใช้จ่ายผิดพลาดในทางที่ผิดและการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

2. โครงสร้างการจัดการศึกษา

การศึกษาเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละรัฐและมณฑล ซึ่งรัฐมนตรีการศึกษาและที่ปรึกษารัฐมนตรีได้ร่วมกันจัดตั้ง “สภารัฐมนตรีการศึกษาของแคนาดา” ขึ้น สภารัฐมนตรีเป็นสภาที่ผู้บริหารต่าง ๆ ปรึกษาหารือและดำเนินการในเรื่องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน เป็นที่ปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างรัฐ มณฑลต่าง ๆ และองค์กรด้านการศึกษาของชาติและรัฐบาลกลาง รวมทั้งเป็นตัวแทนในระดับประเทศในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ทางการศึกษาของรัฐและมณฑลต่าง ๆ ปัจจุบันรัฐมนตรีการศึกษา กำลังร่วมกันดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ แบ่งเป็นกิจกรรมด้านกลยุทธ์พื้นฐานทั่วแคนาดา ซึ่งให้เขตการปกครองทั้งหมดมีส่วนร่วม และกิจกรรมในลักษณะสมาคมซึ่งรัฐและมณฑลต่าง ๆ สามารถเลือกที่จะเข้าร่วมและให้การสนับสนุนทางการเงินได้ตามความสมัครใจ

ในรัฐนิวบรันสวิกมีการยกเลิกคณะกรรมการโรงเรียน แล้วให้ทุกโรงเรียนมีคณะกรรมการ ผู้ปกครองที่ปรึกษา สภาผู้ปกครองที่ปรึกษาประจำเขต 18 แห่ง และคณะกรรมการการศึกษาประจำรัฐ 2 แห่ง

รัฐนิวฟันด์แลนด์และลาบราดอร์ มีการเลือกตั้งคณะกรรมการโรงเรียน โดยให้มีตัวแทนตามลักษณะการแบ่งเขตทางภูมิศาสตร์ของโรงเรียนทั้ง 11 เขต แทนที่จะคัดเลือกตามศาสนา เช่นที่เคย

3. หลักสูตร มาตรฐานหลักสูตร และการประกัน

คุณภาพ

เนื่องจากการจัดการศึกษาเป็นความรับผิดชอบของแต่ละรัฐและมณฑล หลักสูตรและมาตรฐานหลักสูตร จึงขึ้นกับนโยบายของแต่ละรัฐ ดังนี้

รัฐนอร์ทเวสต์ เทริทอรีส์

เร่งรัดการขยายการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา พัฒนาเครือข่ายการสื่อสารระบบดิจิทัลให้เชื่อมโยงชุมชนทุกแห่ง เพื่อสนับสนุนการให้บริการการศึกษาโปรแกรมต่าง ๆ ผ่านทางเครือข่าย

รัฐยูคอน

สนับสนุนการศึกษาและการฝึกอบรมหลังระดับมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

รัฐบริติชโคลัมเบีย

เน้นการให้บริการการศึกษาที่คุ้มค่าและมีคุณภาพสูงในทุก
ระดับ สนับสนุนการฝึกอบรมและทักษะสำหรับงานที่มีรายได้ดี
พัฒนาระบบตัวบ่งชี้ความเป็นเลิศทางการเรียน (Performance
Indicators System) สำหรับการศึกษาระดับหลังมัธยมศึกษาด้วย

รัฐแอลเบอร์ตา

ใช้ชุดเพิ่มการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกิจกรรมหลักสูตรในโลกเทคโนโลยี
และการฝึกอบรม

รัฐสแคตเชวัน

ปรับปรุงหลักสูตรที่ให้บริการอิเล็กทรอนิกส์ให้ทันสมัย พัฒนา
ซีดี - รวม โดยร่วมกับบริษัทเอกชนผลิตเพื่อส่งเสริมหลักสูตรเกี่ยว
กับศิลปะ การศึกษา และฟิสิกส์ ให้บริการเชื่อมโยงโรงเรียนแบบ
บูรณาการและโรงเรียนในชุมชน พัฒนาคณะกรรมการการศึกษา
โดยอาศัยแนวทางแบบผสมผสาน เพื่อความสมดุลระหว่าง
บทบาทของรัฐและท้องถิ่น พัฒนาคือความร่วมมือระหว่างมหา
วิทยาลัยประจำรัฐ 2 แห่ง และระหว่างรัฐกับมหาวิทยาลัยทั้ง 2
แห่ง ให้มากขึ้น ตลอดจนการฝึกอบรมและการจ้างงานเพื่อ
เตรียมความพร้อมสำหรับการจ้างงาน

รัฐแมนิโทบา

ฟื้นฟูโปรแกรมการฝึกอบรมงานและการฝึกอบรม เพื่อตอบสนอง
ความต้องการของตลาดที่เปลี่ยนแปลงและความต้องการความ
เชี่ยวชาญสำหรับเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นใหม่ รวมมหาวิทยาลัยและ

วิทยาลัยชุมชนไว้ภายใต้องค์กรเดียวกัน เพื่อพัฒนาการประสานงาน ความคล่องตัวและการวางแผนการศึกษาในระดับหลังมัธยมศึกษา

รัฐออนแทรีโอ

ปฏิรูปการฝึกอบรมในลักษณะการฝึกงานให้มีความยืดหยุ่น และสอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม

รัฐโนวาสโกเชีย

วิทยาลัยชุมชนในรัฐทำงานร่วมกับนายจ้างอย่างใกล้ชิด เพื่อให้การเรียนการสอนเชื่อมโยงกับความต้องการตลาดแรงงาน มีการศึกษาแบบร่วมประสานและการฝึกงานที่เกี่ยวกับอาชีพ

ปรีนซ์เอดเวิร์ดไอส์แลนด์

จัดการศึกษาระดับหลังมัธยมศึกษาและโปรแกรมการฝึกอบรม ผู้ใหญ่ให้มีคุณภาพสูงและคุ้มค่า พัฒนาหลักสูตรการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ มีการประเมินโปรแกรมการศึกษาแบบประสาน ที่มีอยู่และพัฒนาโปรแกรมใหม่ ๆ

รัฐนิวฟันแลนด์และแลบราดอร์

จัดให้มีการถ่ายโอนโปรแกรมการศึกษาแบบกึ่งวัน การประเมินประสบการณ์การเรียนรู้ล่วงหน้าให้นักศึกษาระดับหลังมัธยมศึกษา จัดทำรายงานตัวบ่งชี้ผลการเรียนและบัตรรายงานของโรงเรียนในรัฐ

4. การจัดสรรงบประมาณ

รัฐบริติชโคลัมเบีย

ให้โอกาสทางการศึกษาแก่เยาวชน โดยการไม่ขึ้นค่าเล่าเรียนเป็นเวลา 3 ปี

รัฐอัลเบอร์ตา

จัดโปรแกรมการยกเลิกเงินกู้ให้นักเรียน นักศึกษา ซึ่งมีกฎว่าเมื่อนักศึกษาคนใดกู้เงินเพื่อการศึกษาจากทั้งรัฐบาลกลางและรัฐอัลเบอร์ตามากเกินกว่าระดับการเป็นหนี้ที่กำหนดไว้ รัฐอัลเบอร์ตาจะยกเลิกภาระหนี้ส่วนต่างให้ (เช่นเดียวกับรัฐนิวฟันด์แลนด์และแลบราดอร์)

รัฐออนแทรีโอ

ให้การสนับสนุนทางการเงินแก่นักศึกษาระดับหลังมัธยมศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น กองทุนเงินกู้เพื่อสร้างโอกาสสำหรับนักศึกษาและแผนงานชำระคืนเงินกู้เมื่อมีรายได้

5. การเทียบโอน

การเทียบโอนยังไม่มีระบบการจัดการที่เห็นเด่นชัด แต่ได้มีการรวบรวมมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยไว้ภายใต้องค์กรเดียวกัน เพื่อพัฒนาให้เกิดการประสานงาน มีความคล่องตัวในการวางแผนการศึกษาในระดับหลังมัธยมศึกษา ทั้งนี้ รวมทั้งการประเมินโปรแกรมการศึกษาแบบประสาน การประเมินประสบการณ์การเรียนรู้ล่วงหน้าให้นักศึกษาระดับหลังมัธยมศึกษา และการถ่ายโอนโปรแกรมการศึกษา

6. ความสัมพันธ์กับหน่วยงานต่าง ๆ

รัฐยุคคอน

พัฒนาความสัมพันธ์ทั้งเพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างชนพื้นเมือง ผู้ปกครอง นักเรียน นักศึกษา นักการเมือง องค์กรอุตสาหกรรม และแรงงาน

รัฐบริติชโคลัมเบีย

เครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชนและโปรแกรมการศึกษาทางไกลอาศัยหน่วยงานเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดซึ่งจะช่วยเปิดโอกาสทางการศึกษา และพัฒนาให้เยาวชนมีทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพที่ต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูง

รัฐซัสแคตเชวัน

จัดโปรแกรมโรงเรียนในชุมชน โดยทำงานร่วมกับสมาชิกในชุมชน เพื่อให้สามารถตอบสนองของความต้องการที่หลากหลายของเด็ก

รัฐโนวาสโกเชีย

วิทยาลัยชุมชนจะทำงานร่วมกับนายจ้างอย่างใกล้ชิด เพื่อให้โปรแกรมการเรียนการสอนเชื่อมโยงกับความต้องการในตลาดแรงงานและจัดการฝึกอบรมให้นักเรียน นักศึกษา ทำงานร่วมกับภาคเอกชน เพื่อสร้างการจัดจ้างแรงงานแทนตำแหน่งเดิมที่ว่างลง

สหรัฐอเมริกา

1. ความจำเป็นในการจัดการอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา

ประเทศสหรัฐอเมริกา มีการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา หรืออาจเรียกว่าวิทยาลัย 2 ปี (Two - year colleges) มาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 19 แต่มารุ่งเรืองมากในคริสต์ศตวรรษที่ 20 ความมุ่งหมายแรกเริ่มของการจัดตั้งวิทยาลัย 2 ปี เพื่อที่จะให้เป็นสถานการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่จัดหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป (general education) ให้เบ็ดเสร็จก่อนที่จะส่งผู้เรียนไปศึกษาในระดับปริญญาตรี ซึ่งจะเน้นการเรียนสาระตามวิชาชีพเฉพาะและการทำวิจัยในมหาวิทยาลัยต่อไป

ในปี ค.ศ. 1901 ได้มีการจัดตั้งยุววิทยาลัย (junior college) ที่ให้เรียนในโรงเรียนมัธยมจูเลียตแคลิฟอร์เนีย หลังจากนั้น การจัดตั้งยุววิทยาลัยก็แพร่หลาย รัฐสภาแคลิฟอร์เนียจึงออกกฎหมายให้รัฐบาลท้องถิ่นเปิดสอนได้โดยความในกฎหมายระบุว่า หลักสูตรของยุววิทยาลัยนี้ จะต้องเทียบเคียงกับหลักสูตร 2 ปีแรกในมหาวิทยาลัย และให้เรียกเก็บค่าเล่าเรียนจากนักเรียนที่อยู่นอกเขตได้ ซึ่งในกฎหมายไม่ได้ใช้คำว่า community colleges หรือ junior colleges แต่ใช้คำว่า post secondary courses ซึ่งหมายถึงหลักสูตรที่เปิดสอนหลังระดับมัธยมศึกษาและเป็นของท้องถิ่นเช่นเดียวกันกับโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้วยการศึกษาในลักษณะดังกล่าว (การศึกษาต่อยอดจากโรงเรียนมัธยม) นี้มีนักการศึกษาหลาย

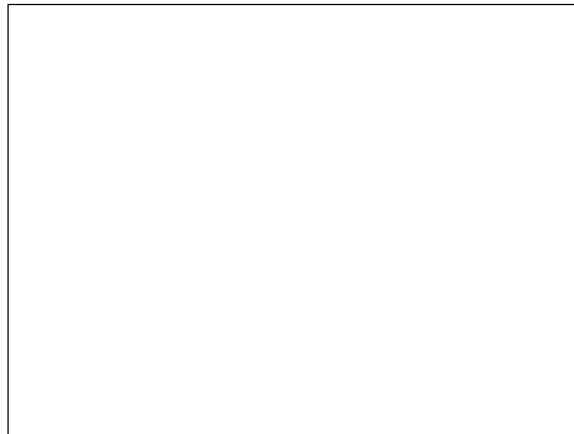
ท่านที่สนับสนุน และจึงได้มีการจัดระบบรองรับเพื่อให้ผู้เรียนสำเร็จ
เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยชั้นปีที่ 3

ในช่วงปี ค.ศ. 1910 สภาการศึกษาในระดับท้องถิ่นได้มีมติ 3
เรื่อง ที่มีผลต่อการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนอย่างมาก คือ

1. อนุมัติให้เปิดสอนหลักสูตร 2 ปีหลังมัธยมศึกษาได้
2. อนุมัติให้เปิดสอนวิชาคณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ภาษา
ลาติน ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ช่างเทคนิค เป็นวิชาศึกษา
ทั่วไปในปีแรก
3. อนุมัติให้จัดหาบุคลากรที่มีความสามารถเพื่อแต่งตั้งเป็น
คณบดีหรือหัวหน้าภาควิชาและผู้ช่วยเท่าที่จำเป็น

ในทศวรรษ 1960 - 1970 มีการขยายตัวของระบบอุดมศึกษา
ยุคนี้เรียกกันว่ายุคการศึกษามวลชนและในยุคนี้เองวิทยาลัย 2 ปี
ของประเทศสหรัฐอเมริกา มีการจัดตั้งขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะ
community colleges (ในประเทศไทยอาจจะใช้การเรียกชื่อต่าง ๆ
กัน เช่น วิทยาลัยชุมชน วิทยาลัยของประชาชน และวิทยาลัย-
ท้องถิ่น เป็นต้น) การที่เกิดปรากฏการณ์เช่นนี้ เป็นผลมาจาก
ความต้องการที่หลากหลายของนักศึกษาและค่านิยมของชาว
อเมริกันที่ปฏิบัติกันโดยทั่วไป คือ การศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา
อย่างน้อย 2 ปี นั้นเอง

แผนภาพที่ 2.4 จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญา
ระหว่างปี ค.ศ. 1966 - 1993

(ที่มา : Gumport และคณะ 1997)

ความจำเป็นในการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาของสหรัฐอเมริกา Harper (1982 อ้างในทองอินทร์ วงศ์โสธร, 2532) อธิการบดีคนแรกของมหาวิทยาลัยชิคาโก ได้ให้เหตุผลสนับสนุนไว้ 3 ประการ คือ

1. เพื่อผู้ที่ต้องการยุติการเรียนเมื่อจบชั้นปีที่ 2 ของอุดมศึกษา
2. เพื่อเป็นฐานการศึกษาต่อในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ เพื่อให้มหาวิทยาลัยลดค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาทั่วไป โดยแยกมาจัดการศึกษาเฉพาะชั้นปีที่ 3 และ 4
3. เพื่อเพิ่มโอกาสให้นักศึกษาที่จบมัธยมศึกษามีโอกาส

เรียนต่อระดับอุดมศึกษาใกล้บ้านและยังทำให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์พร้อมที่จะเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัย ซึ่งบางครั้งต้องห่างไกลจากการดูแลของครอบครัวและยังเป็นการผลิตกำลังคนระดับกลางออกสู่ตลาดแรงงานด้วย (Lange,1917 อ้างในทองอินทร์ วงศ์โสธร, 2532)

ในปี ค.ศ. 2000 คาดว่า จะมีผู้ลงทะเบียนเรียนประมาณ 6 ล้านคน ในสถาบันวิทยาลัยท้องถิ่น (2 ปี) 1,200 กว่าแห่ง ซึ่งเกิดจากมีนักเรียนจบมัธยมศึกษามากขึ้น งบประมาณที่มาจากท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการศึกษาจึงจะมีมากขึ้น รวมทั้งสถาบันทางการศึกษา สถาบันทางสังคม และหน่วยงานเอกชนจะมาให้ความร่วมมือและสนับสนุนการศึกษาระดับท้องถิ่นมากขึ้น การให้บริการการศึกษาด้านอาชีพต่าง ๆ จะมีอย่างหลากหลายมากกว่าสถาบันอุดมศึกษาหรือมหาวิทยาลัยทั่วไป ซึ่งการให้บริการการศึกษาประเภทนี้เหมาะสมกับผู้ที่ต้องการจะเปลี่ยนงานมาก

สถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา (2 year colleges) ไม่ได้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนศึกษาเพื่อเป็นฐานการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีเป็นหลัก แต่ก็สามารถจะทำได้ รวมทั้งยังเป็นแหล่งที่มีโปรแกรมการศึกษาอาชีพที่หลากหลายสำหรับคนที่มึ้งงานทำ และสำหรับผู้ที่ศึกษาทักษะเพิ่มเติมและต้องการเพิ่มพูนความรู้ รวมทั้งผู้จบปริญญาตรีและมึ้งงานทำแล้ว ก็สามารถที่จะเพิ่มเติมตามความสนใจได้ด้วย แต่เดิม community colleges ในสหรัฐอเมริกา

มักจะเน้นสำหรับ “การศึกษาผู้ใหญ่” แต่ปัจจุบันเปลี่ยนมาเน้นที่ “การศึกษาต่อเนื่อง” โดยที่โปรแกรมแต่ละสถาบันแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสาระที่น่าสนใจและมีมากมาย ผู้ที่เข้ามาศึกษาอาจจะลงทะเบียนเพื่อมุ่งหวังหน่วยกิต แต่บางกลุ่มก็ไม่ต้องการหน่วยกิต ดังนั้น การจัดโปรแกรมจึงมีทั้งในรูปของรายวิชา ซึ่งเป็นการศึกษาแบบปกติ บ่อยครั้งจะพบว่า อาจจะมีการนำเสนอโปรแกรมในลักษณะของการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนา การบรรยาย อภิปราย นิทรรศการแบบต่อเนื่อง และรายงานทางวัฒนธรรมต่าง ๆ เป็นต้น

เดล พาร์เนลล์ (Dale Parnell ประธานของ The American Association of Community and Junior College) ได้ระบุคุณลักษณะของ community college ไว้ในหนังสือที่ชื่อ “The Neglected Majority” สำหรับ Community College หรือสถาบันการศึกษาหลังมัธยมศึกษา (Tsunoda บรรยาย 1 พ.ย. 2543) ไว้ดังนี้

1. มีการเปิดโอกาสและส่งเสริมความเป็นเลิศ (เน้นความเท่าเทียมและความเสมอภาค)
2. มีประสิทธิภาพในการลงทุน (เสียค่าบำรุงการศึกษาต่ำ และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการต่ำ)
3. มีสภาพแวดล้อมที่อบอุ่น (ผู้เรียนเป็นคนดีและการให้บริการดี)
4. มีบุคลากรที่มีความสามารถ (เน้นการสอน)
5. มีหลักสูตรหลากหลาย สำหรับบุคคลที่มีความแตกต่าง

และเหตุผลที่อาจถูกมองข้าม

ซึ่งจากความคิดที่หลากหลายอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ความจำเป็นในการจัดการอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาในสหรัฐอเมริกา มีเหตุผล ดังนี้

1. เพื่อเตรียมผู้เรียนสำหรับศึกษาต่ออุดมศึกษาในระดับปริญญาตรี
2. เพื่อเตรียมผู้เรียนเพื่อการประกอบอาชีพ
3. เพื่อให้ผู้เรียนฝึกงานอาชีพเพิ่มเติม
4. เพื่อร่วมมือจัดการศึกษากับภาคธุรกิจ โรงงาน รัฐบาล และสถาบันอื่น ๆ
5. เพื่อการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาของประชาชน
6. เพื่อเป็นแหล่งแนะแนวให้ครู
7. เพื่อเปิดโอกาสให้กับกลุ่มผู้เรียนที่มีลักษณะพิเศษ เช่น ผู้มีความสามารถพิเศษ กลุ่มปัญญาเลิศ กลุ่มพิการ ผู้ที่มีความจำกัดเกี่ยวกับการใช้ภาษา (Limited English speaking)
8. เพื่อเปิดโปรแกรมและบริการการศึกษาที่เชื่อมโยงกับโรงเรียนมัธยมศึกษา วิทยาลัย และมหาวิทยาลัยต่าง ๆ
9. เพื่อเปิดโปรแกรมการศึกษาทั่วไป (general education)
10. เพื่อเปิดโปรแกรมส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมด้านสังคม วัฒนธรรม และนันทนาการสำหรับชุมชน

2. หลักสูตร มาตรฐานหลักสูตร และการประกันคุณภาพ

โดยทั่วไปสถาบันที่จัดการเรียนการสอน 2 ปี หลังจากจบระดับมัธยมศึกษาแล้ว จะเปิดหลักสูตรประเภทต่าง ๆ คือ

1. หลักสูตรที่สามารถศึกษาต่อมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาเพื่อให้ได้รับวุฒิปริญญาตรี

2. หลักสูตรวิชาชีพต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ และความสามารถทำงานได้ หลักสูตรประเภทนี้ใช้เวลา 2 ปี บางครั้งอาจจะมากกว่านั้น หากผู้เรียนเรียนไม่เต็มเวลา (professional - technical education) แม้ว่าหลักสูตรประเภทนี้จะมีวัตถุประสงค์สำหรับผู้ที่จะออกไปประกอบอาชีพก็ตาม ผู้เรียนบางคนหากต้องการศึกษาต่อก็สามารถทำได้

3. หลักสูตรสำหรับการศึกษาดูตลอดชีวิต (lifelong education) จะเปิดหลักสูตรต่อเนื่อง ซึ่งมีทั้งนับหน่วยกิตและไม่นับหน่วยกิต (non credit) หรืออาจจะเป็นโปรแกรมตามความสนใจของผู้เรียนที่ต้องการฝึกทักษะอาชีพบางอย่างหรือศึกษาด้านวิชาการบางรายวิชา เพื่อการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

หลักสูตรที่หลากหลายของ community college สามารถแบ่งได้ 5 ประเภท คือ การศึกษาชดเชย (compensatory education) การศึกษาทั่วไป (general education) การศึกษาต่อ (transferral education) การศึกษาต่อเนื่อง (continuing education) และการให้บริการการศึกษาแก่ชุมชน ปัจจุบันหลักสูตรไม่ค่อยมีลักษณะการบูรณาการแม้ว่าปัจจุบันการเปลี่ยนอาชีพและการศึกษาต่อเนื่อง

จะได้รับสนับสนุนในระดับที่แตกต่างจาก 10 - 15 ปีที่ผ่านมา หลักสูตรจะเน้นไปในเรื่องการเขียน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ คุณลักษณะและค่านิยมต่าง ๆ คณิตศาสตร์ การศึกษาของนานาชาติ ประเทศ รวมทั้งวัฒนธรรมของประเทศต่าง ๆ

วิทยาลัย 2 ปี (two - year colleges) จะมีชื่อเรียกกันหลากหลาย ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง ชื่อที่ใช้เรียกกัน เช่น community colleges, junior colleges, technical institutes, proprietary schools, democracy colleges และ economic development colleges เป็นต้น อย่างไรก็ตาม สถาบันอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาเหล่านี้ ส่วนใหญ่จะจัดหลักสูตรอนุปริญญาทางวิทยาศาสตร์ (Associate degree in Sciences : A.S.) และ อนุปริญญาทางศิลปศาสตร์ (Associate degree in Arts A.A.) บางสถาบันจะจัดหลักสูตรสำหรับอนุปริญญาวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (Associate degree in Applied Sciences A.A.S.) เป็นต้น

3. จัดสรรงบประมาณ

เงินรายได้ของสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา (2 year colleges or community colleges) ได้งบประมาณจากท้องถิ่น คือ ได้จากภาษีท้องถิ่น เงินจากรัฐและจากการเก็บค่าบำรุงการศึกษา (tuition) ส่วนหนึ่งได้รับทุนสนับสนุนทุนจากมูลนิธิเอกชนต่าง ๆ บริษัทหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดมอบให้ อย่างไรก็ตาม งบประมาณส่วนใหญ่จะมาจากมลรัฐและท้องถิ่น

การศึกษาที่ไม่เน้นหน่วยกิตของสถาบันอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญา ค่าใช้จ่ายจะไม่ได้มาจากเงินรายได้และไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา แต่กลุ่มนี้เป็นที่สนใจของนักธุรกิจ และโรงงานที่ต้องการให้สถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาจัดการศึกษาให้ ค่าใช้จ่ายจึงมาจากการสนับสนุนของกลุ่มธุรกิจโดยตรง สิ่งที่สถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาต้องคำนึงถึงคือการจัดหลักสูตรแกน (core curriculum) อย่างไรจึงจะสอดคล้องกับ personal core และ transfer core จะจัดอย่างไรให้เป็นที่ยอมรับและเชื่อมโยงนักศึกษาที่เรียนอ่อนที่ต้องการเรียนต่อในระดับปริญญา และจะจัดการศึกษาต่อเนื่องอย่างไรจึงจะมีคุณภาพและได้รับการสนับสนุนจากชุมชนเท่าเทียมกับการศึกษาในระดับอื่นหรือรูปแบบอื่น

บทสรุป

จากการศึกษารายละเอียดของการจัดการอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาของประเทศญี่ปุ่น เกาหลี แคนาดา และสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีการจัดการศึกษาในระดับนี้มาระยะเวลาหนึ่งแล้ว อาจสรุปรายละเอียดบางประการได้ดังนี้

1. ความจำเป็นในการจัดการอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา

ความจำเป็นในการจัดสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาในประเทศต่าง ๆ มีเหตุผลเพื่อสนองความต้องการเฉพาะของแต่ละประเทศ อย่างไรก็ดี เหตุผลใหญ่ ๆ ที่ทุกประเทศมีเหมือนกันคือ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยีในยุคโลกาภิวัตน์ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการผลิต ซึ่งทำให้ความรู้และทักษะในการทำงานอาชีพต่าง ๆ ล้าสมัยอย่างรวดเร็ว สังคมกลายเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และศึกษาตลอดชีวิต ความรู้จากการศึกษาภาคบังคับไม่เพียงพอที่จะทำให้มนุษย์ดำรงชีวิตอย่างพอเพียงทางรายได้และมีความสุข ผู้เรียนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาต้องการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา แรงงานที่มีการศึกษาระดับมัธยมก็ต้องการกลับเข้าศึกษาในระดับที่สูงขึ้น สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีอยู่ไม่อาจรองรับปริมาณผู้เรียนที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและมีจำนวนมาก การจัดสถาบันอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาจึง

เป็นแนวทางหนึ่งที่จะรองรับผู้เรียนเพื่อให้มีความรู้เท่ากับผู้เรียนในระดับปีที่ 1 หรือ 2 ในระดับอุดมศึกษาเพื่อเข้าศึกษาต่อ หรือให้ผู้เรียนมีทักษะอาชีพเท่ากับผู้เรียนในระดับปี 1-2 ของอุดมศึกษา หรือมีทักษะอาชีพเพียงพอในระดับหนึ่ง เพื่อออกไปประกอบอาชีพเป็นแรงงานระดับกลาง

2. โครงสร้างการจัดการศึกษา

โครงสร้างการจัดการศึกษาของประเทศต่าง ๆ มีหลากหลาย แต่ส่วนใหญ่โครงสร้างการศึกษาหลังมัธยมศึกษา (12 ปี) จะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ ใช้เวลาในการศึกษา 1-3 ปี ทั้งนี้ขึ้นกับหลักฐานและวุฒิทางการศึกษา

3. หลักสูตร มาตรฐานหลักสูตร และการประกันคุณภาพ

หลักสูตรที่จัดให้ผู้เรียนในระดับต่ำกว่าอุดมศึกษามีทั้งหลักสูตรที่เป็นวิชาการ (สายสามัญ) วิชาชีพ (สายอาชีวศึกษา) และวิชาเฉพาะทาง หลักสูตรเหล่านี้ มีทั้งที่จัดเพื่อให้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา และเพื่อให้ออกไปประกอบอาชีพซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นสายอาชีวศึกษา การจัดการศึกษาจะมีทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เป็นผู้จัด ดังนั้น มาตรฐานหลักสูตรจึงได้รับการควบคุมจากหน่วยงานที่ดูแลการจัดการศึกษาของรัฐ ในส่วนของการประกันคุณภาพมีการกำกับดูแล ประเมิน และปรับปรุงตนเองตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรเป็นหลัก

4. การบริหารบุคลากร

การบริหารบุคลากรเพื่อการได้มาและการพัฒนา เป็นเรื่องที่มีความจำเป็นในการปฏิบัติและมีความแตกต่างกันไป ทั้งในส่วนของ การได้มาและการพัฒนาบุคลากร ทั้งนี้ ขึ้นกับสังกัดของบุคลากร มีการกำหนดวุฒิการศึกษา ความรู้ ความสามารถ และ ประสบการณ์ของบุคลากรแตกต่างกันไป

5. การจัดสรรงบประมาณ

การจัดสรรงบประมาณเพื่อการอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจของรัฐบาล และจุดเน้นทางการศึกษาของประเทศนั้น ๆ แต่ส่วนใหญ่จะออกมาในรูปการให้ความสนับสนุนทางอ้อมในรูปการให้กู้ยืมเงินระยะยาว การออกมาตรการลดหย่อนภาษี และการจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือ

6. การเทียบโอน

การเทียบโอนระหว่างอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาและระดับปริญญา นับเป็นสิ่งที่ได้รับการปรับปรุงและปฏิรูปมากที่สุด เพื่อให้การศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาสามารถต่อเนื่องได้จนจบระดับปริญญา และรองรับแรงงานที่ต้องการพัฒนาทักษะความรู้ของตนให้ทันโลกที่เปลี่ยนแปลง การเทียบโอนทั้งในรูปการโอนผลการเรียนและเทียบระดับการศึกษาจึงมีหลากหลายรูปแบบ

แต่ทั้งนี้ ก็โดยมุ่งหมายที่จะรับผู้ที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาเข้าศึกษาต่อ ซึ่งทำให้ต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรตลอดจนปริมาณการรับนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในระดับชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 หรืออาจถึงชั้นปีที่ 5 และ 6 ขึ้นกับหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษา และวุฒิทางการศึกษาของผู้เรียนที่จะขอเทียบโอน

7. ความสัมพันธ์กับหน่วยงานต่าง ๆ

การที่ประเทศต่าง ๆ จะจัดการอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาให้ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์กับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามามีบทบาทกับการศึกษาในระดับนี้ คือ

- 1) สถาบันการศึกษาระดับมัธยมที่เตรียมผู้เรียน
- 2) สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อการศึกษต่อ
- 3) หน่วยงานที่จะควบคุมการเทียบโอนและคุณภาพการศึกษา
- 4) การสร้างค่านิยมที่ถูกต้องและเหมาะสมกับชุมชน เพื่อกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และ
- 5) การสนับสนุนและส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามา มีบทบาทในการจัดการศึกษาระดับนี้มากขึ้น

ข้อคิดจากการจัดการอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา ในต่างประเทศ

จากการศึกษาสภาพการจัดการอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาของประเทศต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นความจำเป็นที่ต้อง

จัดการศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของประเทศและผลสำเร็จที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดข้อคิดเพื่อการจัดการศึกษาระดับนี้ของประเทศไทยดังนี้ คือ

1. โครงสร้างการจัดการศึกษา ต้องมีการจัดที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถรองรับความต้องการของผู้เรียน ตลอดจนหลักสูตรที่ผู้เรียนเรียนมาและวุฒิการศึกษา

2. หลักสูตร มาตรฐานหลักสูตร และการประกันคุณภาพ ต้องมีหลักสูตรทั้งสายสามัญ วิชาชีพ และเฉพาะทาง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถไปศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาและสามารถออกไปประกอบอาชีพได้ โดยมีหน่วยงานที่ดูแลมาตรฐานหลักสูตรและการประกันคุณภาพที่มีประสิทธิภาพ

3. การบริหารบุคลากร ต้องมีการกำหนดให้เห็นชัดเจน ทั้งในส่วนของการรับเข้าและการพัฒนา ขณะเดียวกัน ก็จำเป็นต้องมีความยืดหยุ่นเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มีประสบการณ์จากภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมได้

4. การจัดสรรงบประมาณ ต้องมีการจัดสรรงบประมาณจากรัฐส่วนหนึ่งในการสนับสนุนการจัด ซึ่งจะเป็นในรูปแบบการให้เงินสนับสนุนสถาบันโดยตรง การให้กู้ยืม การลดหย่อนภาษี หรือการให้ผู้เรียนกู้ยืม ขึ้นกับความเหมาะสม

5. การเทียบโอน ต้องกำหนดให้มีความยืดหยุ่น เทียบโอนได้ทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย รวมทั้งการเทียบโอนระหว่างสถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการ

เชื่อมโยงจนจบการศึกษาระดับปริญญา

6. ความสัมพันธ์กับหน่วยงานต่าง ๆ ต้องมีการประสานสัมพันธ์เกิดขึ้นระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาและระดับปริญญาเพื่อความต่อเนื่องของการศึกษา และความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการศึกษาและสถานประกอบการเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งจะนำไปสู่การมีงานทำและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

บรรณานุกรม

- กรมการศึกษานอกโรงเรียน *กรอบแนวคิดการเทียบโอนผลการ
ศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.
2542* กรุงเทพฯ : รัชสีการพิมพ์, 2543
- กรมพลศึกษา *คู่มือการจัดการศึกษาและการประเมินผลการ
ศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง
พ.ศ. 2542* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2542
- กรมพลศึกษา *หลักสูตรและแนวการสอนสำหรับวิทยาลัย
ชุมชน ระดับ ปวส. เล่ม 1* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา,
2542
- กรมพลศึกษา *หลักสูตรและแนวการสอนสำหรับวิทยาลัย
ชุมชน ระดับ ปวส. เล่ม 2* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา,
2542
- กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ *เอกสารงบประมาณประจำปี
ปี 2542* กรุงเทพฯ : กองแผนงาน กรมศิลปากร, 2542
- กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ *เอกสารงบประมาณประจำปี
ปี 2543* กรุงเทพฯ : กองแผนงาน กรมศิลปากร, 2543
- กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ *หลักสูตรการศึกษาระดับ
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)* กรุงเทพฯ : กรม
อาชีวศึกษา, 2538 (อัดสำเนา)

กรมอาชีวศึกษา **กระทรวงศึกษาธิการ เอกสารงบประมาณ
ประจำปี 2542** กรุงเทพฯ : กองแผนงาน กรมอาชีวศึกษา,
2542

กรมอาชีวศึกษา **กระทรวงศึกษาธิการ เอกสารงบประมาณ
ประจำปี 2543** กรุงเทพฯ : กองแผนงาน กรมอาชีวศึกษา,
2543

กองงานวิทยาเขต สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล **โครงสร้าง
หลักสูตรระดับ ปวส.** [กรุงเทพฯ] : รม., 2538

คณะกรรมการการปฏิรูประบบบริหารการศึกษาในกระทรวงศึกษา
ธิการ **ข้อมูลและผลการวิเคราะห์ ข้อมูลการจัดเขตพื้นที่
การศึกษาตามเขตอำเภอและเขตเลือกตั้ง** [กรุงเทพฯ] :
ศธ., 2542

คณะอนุกรรมการดำเนินการปฏิรูปการเทียบโอนผลการศึกษาทุก
ระดับการศึกษา **กรอบแนวคิด การเทียบโอนผลการศึกษา
ทุกระดับการศึกษา** เอกสารประกอบการประชาพิจารณ์
วันที่ 19 เมษายน 2543 กรุงเทพฯ : รัชการพิมพ์, 2543

คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ วก 653/ 2538 **เรื่อง กำหนดกรอบ
หลักสูตรการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
(ปวส.)** ของกระทรวงศึกษาธิการ

คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ วก 264/ 2540 **เรื่อง ให้ใช้หลักสูตร
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พ.ศ. 2540**

- ฉันทนา จันทน์บรรจง **การปฏิรูปอุดมศึกษาของประเทศญี่ปุ่น**
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ
2542
- ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ **รายงานประจำปี 2543 ทบวง
มหาวิทยาลัย** กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง,
2543
- ทองอินทร์ วงศ์ไธธร **โครงสร้างและการบริหารมหาวิทยาลัย
และวิทยาลัยอเมริกัน: กรณีสถาบันของรัฐ ในรัฐ
แคลิฟอร์เนีย** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2532
- นายแพทย์อำพล จินดาวัฒนะ **รายงานการวิจัยประกอบการ
ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การ
ศึกษาเฉพาะกิจเฉพาะกลุ่ม** [กรุงเทพฯ] : สำนักงานคณะ
กรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541
- พระราชบัญญัติกองทุนเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2541
- พระราชบัญญัติกองทุนเงินกู้ยืมเพื่อโครงการอาหารกลางวัน
โรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2535
- มัทนา สานติวัตร และคณะ **เอกสารวิจัยเรื่องการเทียบระดับ
และเทียบโอนผลการเรียนระดับอุดมศึกษา** [กรุงเทพฯ] :
ทบวงมหาวิทยาลัย, 2543
- ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการบริหารเงินทุนหมุนเวียน
เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู พ.ศ. 2540

- ระเบียบทบวงมหาวิทยาลัยว่าด้วยเงินทุนหมุนเวียนเพื่อสวัสดิการ
เคหะสงเคราะห์บุคลากรทบวงมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2534
- ระเบียบทบวงมหาวิทยาลัยว่าด้วยเงินทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนา
สถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2532
- ระเบียบทบวงมหาวิทยาลัยว่าด้วยเงินทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนา
อาจารย์สถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2540
- สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล **สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
รายงานสถิติการศึกษา ปีการศึกษา 2542** [กรุงเทพฯ] :
รม, 2542
- สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล **โครงสร้างหลักสูตรระดับ
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หลักสูตร 2 ปี รับผู้จบ
การศึกษาระดับ ปวช. สาขาคหกรรมศาสตร์** [กรุงเทพฯ] :
รม., มปป, (อัดสำเนา)
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ **การคาดประมาณ
ประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2542-2559** กรุงเทพฯ :
ห้างหุ้นส่วนจำกัดไอเดียสแควร์, 2542
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ **การประมาณการ
จำนวนนักเรียน นักศึกษา ปีการศึกษา 2542-2559**
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2543
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ **การปฏิรูปการศึกษา
สำหรับศตวรรษที่ 21 ของสาธารณรัฐ เกาหลี เพื่อความ
เป็นผู้นำในยุคสารสนเทศและโลกาภิวัตน์** กรุงเทพฯ :
ที.พี. พรินท์, 2542

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ **ความสามารถในการ
แข่งขันระดับนานาชาติ พ.ศ. 2542** รายงานผลการวิเคราะห์
และสรุปผลการสัมมนา กรุงเทพฯ : พิมพ์ดีการพิมพ์, 2543
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ **แนวทางการปฏิรูป
การศึกษาระดับอุดมศึกษา ตามพระราชบัญญัติการ
ศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542** [กรุงเทพฯ] : สกศ., 2543
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ **พระราชบัญญัติการ
ศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542** [กรุงเทพฯ] : สกศ., 2542
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ **รายงานการปฏิรูป
การศึกษาในประเทศแคนาดา พ.ศ. 2541** [กรุงเทพฯ] :
สกศ., 2542
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ **รายงานข้อมูล
ทำเนียบสถานที่ตั้งสถาบันอุดมศึกษาในสังกัด ต่าง ๆ รวม
9 กระทรวงและ 1 หน่วยงาน ปี 2540** [กรุงเทพฯ] : สกศ.,
2540
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ร่าง) **รายงาน
สถานภาพข้อมูลพื้นฐานการศึกษาเฉพาะทางของ
ประเทศไทย ปี 2543** เอกสารประกอบการสัมมนาทาง
วิชาการ เรื่อง แนวทางการจัดการ ศึกษาเฉพาะทาง ตาม
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 [กรุงเทพฯ] :
สกศ., 2543

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ **รายงานสถิติการศึกษาของประเทศไทย ปี 2542** กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค, 2543

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ **สถิติและดัชนีนักเรียน นักศึกษา ปีการศึกษา 2529-2541** [กรุงเทพฯ] : สกศ., 2542

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน **การจัดการศึกษาเอกชน** [กรุงเทพฯ] : สช., 2543

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา **การจัดระบบบริหารงานสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ วิทยาลัยนาฏศิลป์ และวิทยาลัยช่างศิลป์** [กรุงเทพฯ] : สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2543

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ **การศึกษาตัวแปรเพื่อกำหนดเขตพื้นที่การศึกษา** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2542

สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย **เรื่อง การปฏิรูปอุดมศึกษาของไทย: การเปลี่ยนแปลงใหม่ เพื่ออนาคต** เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาทางวิชาการ ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ สุขุมวิท กรุงเทพมหานคร 21 สิงหาคม 2543 [กรุงเทพฯ] : 2543

Blackfeet Community College, Montana, Available: <http://www.Montana.edu/www.bcc/admissio.html>. (Accessed 21/ /9/ 43).

Chemeketa Community College 1997-98 Catalog. Oregon, Chemeketa Community College, 1998.

- Education Guide *Catalog - 2000: North Carolina Community College System* Catalog. North Carolina, 2000.
- Gabert Glen, *Community Colleges in the 1995* Indiana: Phi Delta Kappa Educational Foundation, 1991.
- Ministry of Education, Science, Sport and Culture. Research and Statistics Planning Division, Minister's Secretariat, *School Basic Survey*. (Aug. 2000) Available: http://www.jinJapan.org/stat/category_16.html [Accessed September 9,2000].
- Ministry of Education, Science, Sport and Culture. *Trends in the Enrollment and the Proportion of Students Going up to Upper Secondary and Higher Education*. (Dec. 1995) Available: <http://www.monbu.go.jp/stat-en/image/09030ea.gif> [Accessed September 9,2000].
- Ministry of Education, Science, sport and Culture. *1984. Higher Education* Available: <http://www.monbu.go.jp/aramashi/2000eng/e04/e04-6.htm> [Accessed September 11,2000].
- Monbusho, Higher Education Bureau. *Higher Education in Japan*. Japan: Ministry of Education, Science and Culture, 1984.
- Tsunoda, Jogce S. บรรยายเรื่อง “*University of Hawaii Community College*” มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 1 พฤศจิกายน 2543.

UNESCO, Bangkok. *Higher Education in Asia and the Pacific*. Bangkok: UNESCO Regional Office. No. 24. 1983.
University of New Mexico - Gallup Available : <http://www.gallup.unm.edu/mission.html> (Accessed 21/9/43)

**รายงานชุด การวิจัยเชิงนโยบายเพื่อปฏิรูประบบอุดมศึกษา
มี 4 เล่ม ประกอบด้วย**

1. แนวทางการพัฒนามหาวิทยาลัยโทรสนเทศ
(virtual university) ของประเทศไทย
2. วิทยาลัยชุมชน : รูปแบบสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่า
ปริญญา
3. การเงินอุดมศึกษา
4. ความคิดในการพัฒนาอุดมศึกษาไทยในรอบศตวรรษ

ที่ปรึกษา	ดร. รุ่ง แก้วแดง เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
คณะผู้วิจัย	รองศาสตราจารย์ ดร. ทองอินทร์ วงศ์โสธร รองศาสตราจารย์ ดร. ประยูร ศรีประสาธน์ รองศาสตราจารย์ ดร. ปราณีย์ สังขะวรรณ รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิศวีรานนท์ รองศาสตราจารย์ ดร. นฤมล ตันธสุระเศรษฐ์ ดร. จิตรา เตมีย์
บรรณาธิการ	นางสุทศศรี วงษ์สมาน ผู้อำนวยการสำนักงานโครงการปฏิรูปอุดมศึกษา
ผู้ประสานงาน	นายอรรถพงศ์ สุขสมนิตย์

สำนักโครงการปฏิรูปอุดมศึกษา
มิถุนายน 2544

...เพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรของชาติให้คุ้มค่า
หากท่านไม่ใช่หนังสือเล่มนี้แล้ว
โปรดมอบให้ผู้อื่นนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป...

